

ГАРЧИГ

1. ТӨСЛИЙН ТОВЧ ТАНИЛЦУУЛГА	3
1.1. ТӨСЛИЙН БАЙРШИЛ	3
1.2. ТӨСЛИЙН ХҮЧИН ЧАДАЛ, АЖИЛЛАХ ГОРИМ, НӨӨЦ	5
1.3. УУРХАЙН КАЛЕНДАРЬ ТӨЛӨВЛӨЛТ	9
2. БАЙГАЛЬ ОРЧНЫ ТӨЛӨВ БАЙДАЛ СУУРЬ НӨХЦӨЛ	11
3. ТӨСЛИЙН ГОЛ БА БОЛЗОШГҮЙ СӨРӨГ НӨЛӨӨЛӨЛ	15
3.1. ТӨСЛИЙН ҮЙЛ АЖИЛЛАГААНААС АГААРЫН ЧАНАРТ ҮЗҮҮЛЖ БОЛЗОШГҮЙ ГОЛ СӨРӨГ НӨЛӨӨЛӨЛ	15
3.2. ТӨСЛИЙН ҮЙЛ АЖИЛЛАГААНААС УСАН ОРЧИНД ҮЗҮҮЛЖ БОЛЗОШГҮЙ ГОЛ СӨРӨГ НӨЛӨӨЛӨЛ	15
3.3. ТӨСЛИЙН ҮЙЛ АЖИЛЛАГААНААС ГАЗРЫН ГАДАРГА, ХӨРСӨН БҮРХЭВЧ, УРГАМЛЫН НӨМРӨГТ ҮЗҮҮЛЖ БОЛЗОШГҮЙ ГОЛ СӨРӨГ НӨЛӨӨЛӨЛ	16
3.4. ТӨСЛИЙН ҮЙЛ АЖИЛЛАГААНААС АМЬТНЫ АЙМАГТ ҮЗҮҮЛЖ БОЛЗОШГҮЙ ГОЛ СӨРӨГ НӨЛӨӨЛӨЛ	16
4. БАЙГАЛЬ ОРЧНЫ МЕНЕЖМЕНТИЙН ТӨЛӨВЛӨГӨӨНИЙ ТУХАЙН ЖИЛИЙН ГОЛ ЗОРИЛТ	18
4.1. СӨРӨГ НӨЛӨӨЛЛИЙГ БУУРУУЛАХ АРГА ХЭМЖЭЭНИЙ ТӨЛӨВЛӨГӨӨ	19
4.2. НӨХӨН СЭРГЭЭЛТИЙН ТӨЛӨВЛӨГӨӨ	26
4.3. БИОЛОГИЙН ОЛОН ЯНЗ БАЙДЛЫГ ДҮЙЦҮҮЛЭН ХАМГААЛАХ	27
4.4. ТЭРБУМ МОД ҮНДЭСНИЙ ХӨТӨЛБӨР	28
4.5. НҮҮЛГЭН ШИЛЖҮҮЛЭХ НӨХӨН ОЛГОВОР ОЛГОХ АРГА ХЭМЖЭЭНИЙ ТӨЛӨВЛӨГӨӨ	30
4.6. ТҮҮХ СОЁЛЫН ӨВИЙГ ХАМГААЛАХ АРГА ХЭМЖЭЭНИЙ ТӨЛӨВЛӨГӨӨ	31
4.7. ОСОЛ ЭРСДЭЛИЙН МЕНЕЖМЕНТИЙН ТӨЛӨВЛӨГӨӨ	32
4.8. ХОГ ХАЯГДЛЫН МЕНЕЖМЕНТ	35
4.9. ОРЧНЫ ХЯНАЛТ ШИНЖИЛГЭЭНИЙ ХӨТӨЛБӨР	38
4.10. ТУХАЙН ЖИЛИЙН БАЙГАЛЬ ОРЧНЫ МЕНЕЖМЕНТИЙН ТӨЛӨВЛӨГӨӨГ ХЭРЭГЖҮҮЛЭХ УДИРДЛАГА ЗОХИОН БАЙГУУЛАЛТЫН ТӨЛӨВЛӨГӨӨ	41
4.11. ТУХАЙН ЖИЛИЙН БАЙГАЛЬ ОРЧНЫГ ХАМГААЛАХ ТӨЛӨВЛӨГӨӨНИЙ БИЕЛЭЛТИЙГ НӨЛӨӨЛЛИЙН БҮСИЙН ОРШИН СУУГЧДАД ТАЙЛАГНАХ ТӨЛӨВЛӨГӨӨ	42
4.12. БАЙГАЛЬ ОРЧНЫ МЕНЕЖМЕНТИЙН ТӨЛӨВЛӨГӨӨНИЙ НИЙТ ЗАРДАЛ	43

ХҮСНЭГТИЙН ЖАГСААЛТ

Хүснэгт 1. MV-016896 тоот тусгай зөвшөөрлийн газарзүйн солбицол.....	3
Хүснэгт 2. MV-022106 тоот тусгай зөвшөөрлийн газарзүйн солбицол.....	3
Хүснэгт 3. Нөөцийн тооцооны нэгдсэн хүснэгт /MV-016896/	6
Хүснэгт 4. Нөөцийн тооцооны хүснэгт /MV-022106/	6
Хүснэгт 5. Нөөцийн тооцооны хүснэгт /MV-022106/	7
Хүснэгт 6. Олборлосон нөөцийн тооцооны нэгдсэн хүснэгт	7
Хүснэгт 7. Үлдэгдэл нөөцийн тооцооны нэгдсэн хүснэгт	8
Хүснэгт 8. Ил уурхайн ажлын горим.....	9
Хүснэгт 9. Уулын ажлын календарчилсан төлөвлөгөө.....	10
Хүснэгт 10. Төслөөс үзүүлж болзошгүй гол сөрөг нөлөөлөл	15
Хүснэгт 1. 2026 онд хэрэгжүүлэх сөрөг нөлөөллийг бууруулах арга хэмжээний төлөвлөгөө зардал	19
Хүснэгт 1. 2026 онд хэрэгжүүлэх нөхөн сэргээлтийн төлөвлөгөөний зардал	26
Хүснэгт 1. Дүйцүүлэн хамгаалах ажлын төлөвлөгөө	27
Хүснэгт 11. Мөчрийн тайрдыг тарих норм	29
Хүснэгт 12. Тэрбум мод үндэсний хөдөлгөөнд нэгдэж мод тарих ажлын зардлын тооцоо	29
Хүснэгт 13. Түүх соёлын өвийг хамгаалах арга хэмжээний төлөвлөгөө	31
Хүснэгт 1. Осол эрсдэлийн менежментийн төлөвлөгөөний зардал	32
Хүснэгт 1. Хог хаягдлын менежментийн төлөвлөгөө	35
Хүснэгт 1. Орчны хяналт шинжилгээний хөтөлбөр	38
Хүснэгт 1. Тухайн жилийн байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөг хэрэгжүүлэх удирдлага зохион байгуулалтын төлөвлөгөөний зардал	41
Хүснэгт 1. Тухайн жилийн байгаль орчныг хамгаалах төлөвлөгөөний биелэлтийг нөлөөллийн бүсийн оршин суугчдад тайлагнах төлөвлөгөөний зардал	42
Хүснэгт 1. Байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөний нийт зардал	43

ЗУРГИЙН ЖАГСААЛТ

Зураг 1. Төслийн талбайн ерөнхий байршлын зураг.....	4
Зураг 2. Төслийн талбайн агаар сансрын зураг.....	4
Зураг 3. Төслийн талбайн фото зураг №1	5
Зураг 4. Төслийн талбайн фото зураг №2.....	5
Зураг 5. Саваа мөчрөөс тайраадас бэлтгэх арга	28
Зураг 6. Бургасны суулгацыг байрлуулах бүдүүвч зураг	29
Зураг 7. Төслийн талбай ойр орчим айл өрхүүд	30
Зураг 8. Галын аюулгүй арга хэмжээний зураг	34
Зураг 9. Аюултай хог хаягдлын цэг байршлын ерөнхий схем	37
Зураг 10. Мониторингийн цэгийн байршил.....	40

1. ТӨСЛИЙН ТОВЧ ТАНИЛЦУУЛГА

"Хамтын эх булаг" ХХК-нь Туулын зүүн дэнжийн алтны шороон ордод MV-022106, MV-016896 тоот ашигт малтмал ашиглах ашиглалтын тусгай зөвшөөрөл бүхий талбайг эзэмшдэг.

2011-2013 онуудад MV-016896 тоот талбайд ашиглалтын үеийн хайгуулын ажлыг Туулын зүүн дэнжийн алтны шороон ордын С2-8 блокийн баруун хэсэгт гүйцэтгэж нөөцийг бодитой В зэрэглэлээр шлихээр 122.956 кг, химийн цэврээр 112.321 кг-аар, тодорхой нөхцөлд үр ашигтай боломжтой Стнүа зэрэглэлээр шлихээр 1.761 кг, химийн цэврээр 1.608 кг-аар, боломжтой С зэрэглэлээр шлихээр 3.041 кг, химийн цэврээр 2.778 кг.

2015-2020 онд MV-022106 тоот тусгай зөвшөөрлийн талбайд хайгуулын ажлыг гүйцэтгэж нөөцийг бодитой В зэрэглэлээр шлихээр 116.13 кг, химийн цэврээр 98.81 кг-аар, боломжтой С зэрэглэлээр шлихээр 40.95 кг, химийн цэврээр 34.85 кг-аар тус тус тогтоожээ.

MV-016896 тоот ашиглалтын тусгай зөвшөөрлийн талбайн нөөцөд 2014 онд "Ляпислазурь эрдэнэ" ХХК-н уг ордын ТЭЗҮ-ийг 3 жил ашиглахаар төлөвлөсөн бөгөөд техник технологийн боломж болон эдийн засгийн байдлаас хамааран хүчин чадалдаа хүрч ажиллаагүй өдийг хүрсэн тул "Кеестон Ресурс" ХХК MV- 016896 тоот талбайн үлдэгдэл нөөцийг "Хамтын эх булаг" ХХК-ний өөрийн эзэмшлийн зэргэлдээ байрлах MV-022106 тоот талбайн нөөцтэй хамт ашиглах техник-эдийн засгийн үндэслэлийг боловсруулж, Эрдэс баялгийн мэргэжлийн зөвлөлийн хурлаар батлуулсан байна.

1.1. Төслийн байршил

Туулын зүүн дэнж нэртэй алтны шороон орд нь Булган аймгийн Бүрэгхангай сумын нутагт орших бөгөөд Улаанбаатар хотоос баруун зүгт 240 км, Эрдэнэт хотоос 130 км, Булган аймгийн төвөөс 110 км, Өгөөмөр тосгоноос 4 км тус тус байрладаг.

Дээрх тусгай зөвшөөрлийн талбай нь М-48-137 дугаар планшетиин хавтгайд байрладаг.

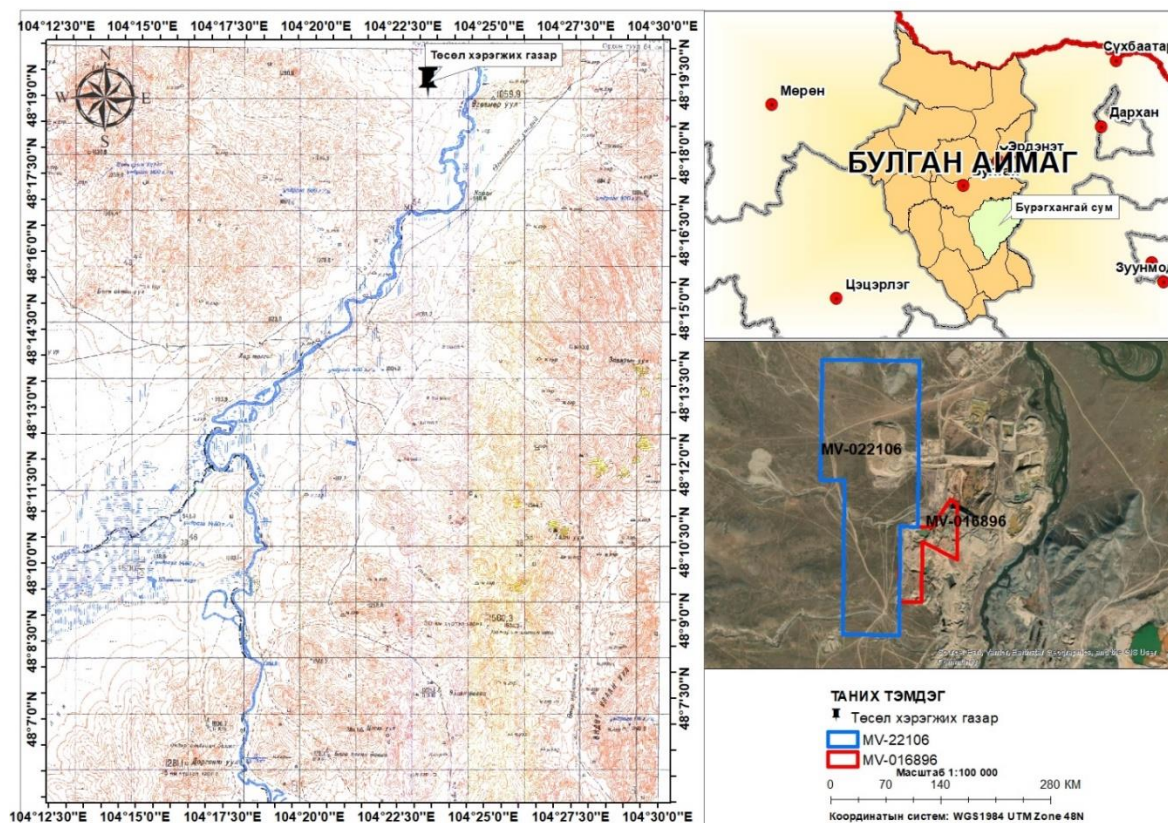
Хүснэгт 1. MV-016896 тоот тусгай зөвшөөрлийн газарзүйн солбицол

Цэг	Зүүн уртраг			Хойд өргөрөг		
	Градус	Минут	Секунд	Градус	Минут	Секунд
1	104°	23'	50.4"	48°	19'	14.56"
2	104°	23'	50.33"	48°	18'	55.9"
3	104°	23'	32.93"	48°	19'	1.82"
4	104°	23'	32.93"	48°	18'	41.81"
5	104°	23'	21.93"	48°	18'	41.81"
6	104°	23'	21.94"	48°	19'	6.81"
7	104°	23'	30.94"	48°	19'	6.81"
8	104°	23'	37.94"	48°	19'	6.81"
9	104°	23'	46.94"	48°	19'	15.8"

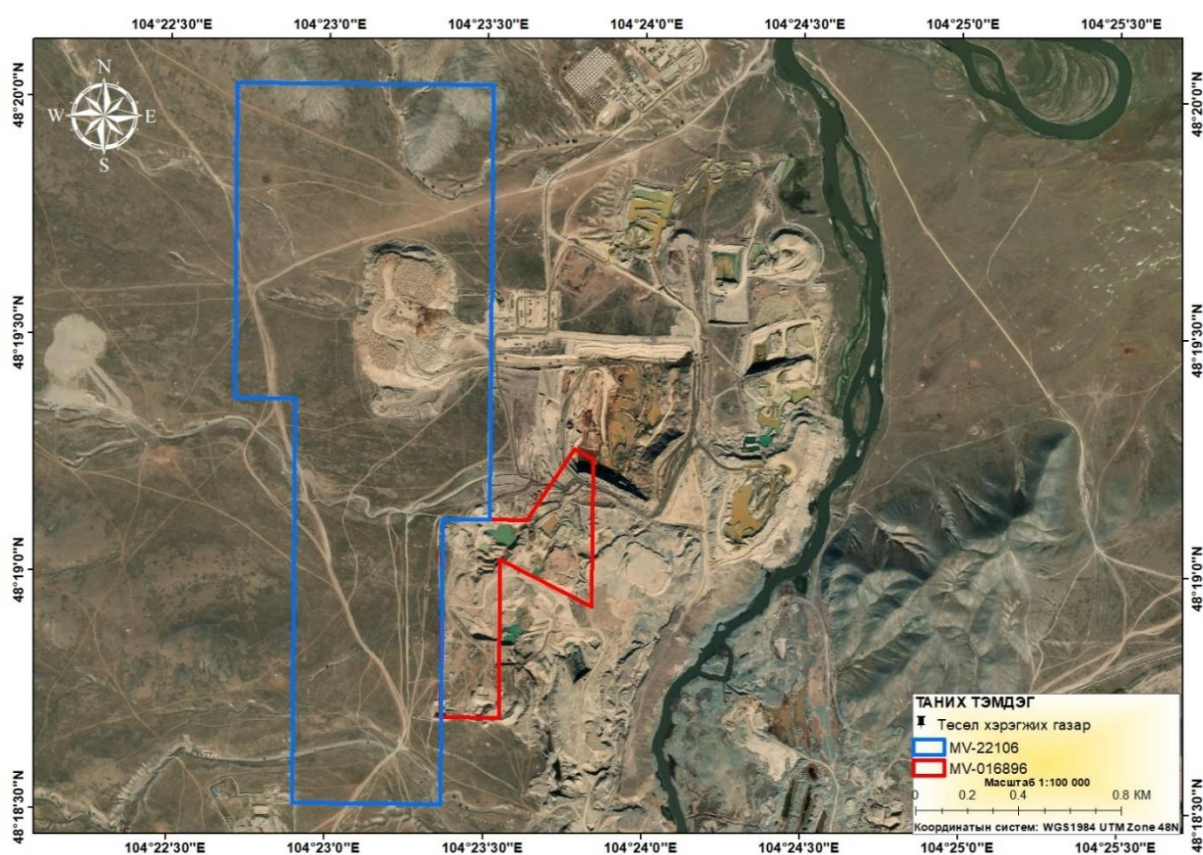
Хүснэгт 2. MV-022106 тоот тусгай зөвшөөрлийн газарзүйн солбицол

Цэгийн дугаар	Уртраг	Өргөрөг
1	104° 23' 30.94"	48° 20' 1.82"
2	104° 22' 42.4"	48° 20' 1.82"
3	104° 22' 42.4"	48° 19' 22"
4	104° 22' 53.94"	48° 19' 22"
5	104° 22' 53.94"	48° 18' 30.81"

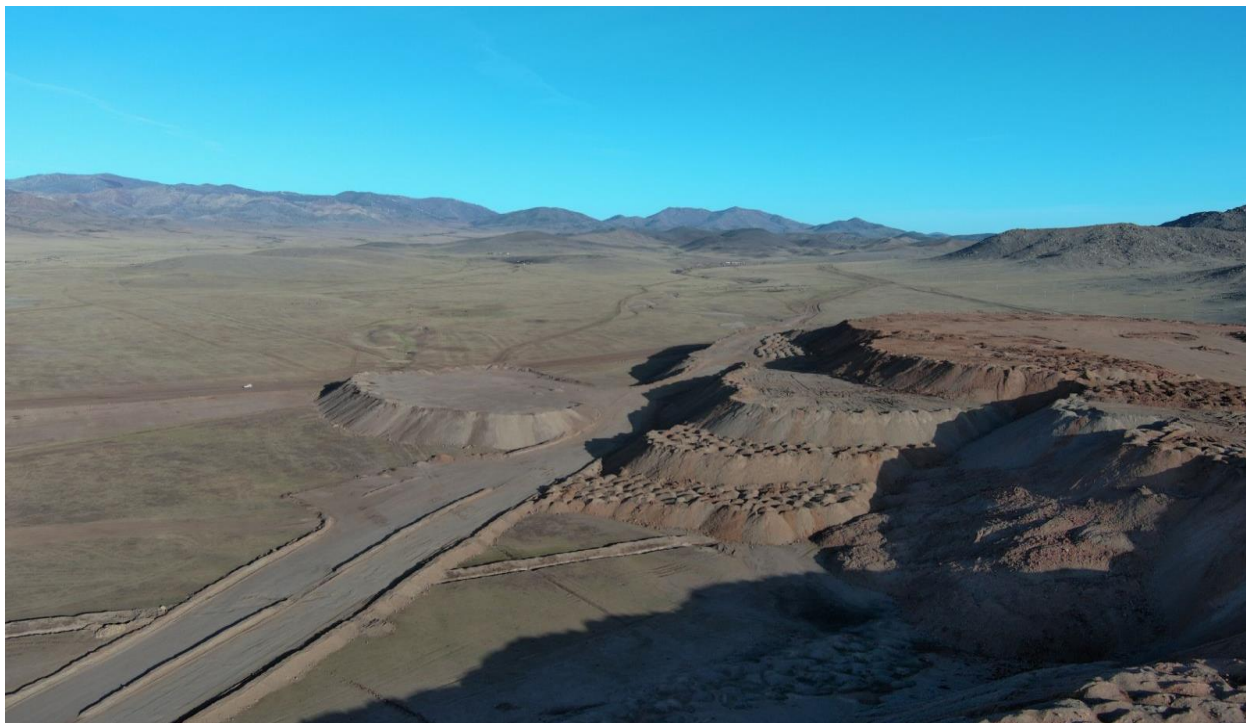
Цэгийн дугаар	Уртраг	Өргөрөг
6	104° 23' 21.93"	48° 18' 30.81"
7	104° 23' 21.94"	48° 19' 6.81"
8	104° 23' 30.94"	48° 19' 6.82"

Зураг 1. Төслийн талбайн ерөнхий байршлын зураг

Зураг 2. Төслийн талбайн агаар сансрын зураг

Зураг 3. Төслийн талбайн фото зураг №1

Зураг 4. Төслийн талбайн фото зураг №2

1.2. Төслийн хүчин чадал, ажиллах горим, нөөц

Ордын нөөц: Ордын хайгуулын ажлын торын нягтралыг 60.0 м, 140-150х20-40 ийн тороор хангаж нөөцийн бодит В зэрэглэлд хангах боломж бүрдүүлсэн бөгөөд тус ордын тогтоц, хэлбэр ашигт болон хучаас давхаргуудын зузаан, алтны тархалтын ерөнхий зүй тогтол зэргийг одоо тухайн орд дээр явагдаж байгаа ашиглалтын ажлын үзүүлэлттэй уялдуулан тооцсон байна.

Ашиглалтын хайгуулын ажлыг Туул голын зүүн гар талын дэнж дээр байрлах С₂-8 блокийн баруун хойт, баруун хэсэгт гүйцэтгэсэн байна. Хайгуулын ажлын явцад цохилтот өрмийн нийт хайгуулын 7 шугамаар 56 цооног буюу 1938.9 т/м өрөмдөж, шижирмэг алтны нөөцийг бодитой В зэрэглэлээр нөөцийн ангилалд

хамрагдах 112.321 кг, боломжит С зэрэглэлээр 4.386 кг нийт 116.707 кг алт химийн цэврээр тооцсон байна.

Хүснэгт 3. Нөөцийн тооцооны нэгдсэн хүснэгт /MV-016896/

Блокийн дугаар	ХШ дугаар	Блокийн	Зузаан, м		Дундаж	Эзлэхүүн, мян.м ³		Нөөц	
		талбай, м ²	Хөрс	Элс	агуулга, г/м ³	Хөрс	Элс	Шлих	Х.Цэвэр
Давхарга-2 /В зэрэглэлийн нөөц/									
1 ₂ -В ¹	881.5-882A	2772.4	46.3	0.9	1.242	128.4	2.495	3.099	2.83
1 ₂ -В	881.5-882a	5322.91	36.95	1.8	1.114	196.68	9.581	10.673	9.75
2 ₂ -В	882a-882	7719.45	34.19	1.57	1.015	263.9	12.120	12.301	11.24
3-В	882-882.5	13759.71	32.9	1.27	1.092	452.7	17.475	19.083	17.43
4-В	882.5-883	33593.1	28.18	1.27	0.891	946.7	42.663	38.013	34.72
5-В	883-884	23901.8	22.6	1.26	0.476	540.2	30.116	14.335	13.10
6-В	884-885	15952.69	25.49	1.24	0.364	406.6	19.781	7.200	6.58
7-В	886к-885	24144.56	25.86	1.29	0.586	624.4	31.146	18.252	16.67
В		127166.62	27.99	1.30	0.74	3559.51	165.38	122.96	112.32
Давхарга-2 /Стнүа зэрэглэлийн нөөц/									
2 ₂ -С	882A-881.5	2212.84	46.00	0.60	1.28	101.79	1.33	1.70	1.55
3-С	882-882.5	3079.29	43.6	0.2	0.106	134.3	0.616	0.065	0.06
С		5292.13	44.60	0.37	0.91	236.05	1.94	1.76	1.61
Давхарга-1 /С зэрэглэлийн нөөц/									
4-С	884.00	1768.52	11.20	0.80	0.134	19.81	1.415	0.189	0.17
5-С	883-884	5903.03	11	0.6	0.15	64.9	3.542	0.531	0.49
6-С	884-885	12820.23	13.50	0.60	0.30	173.07	7.692	2.321	2.12
С		20491.78	12.58	0.62	0.24	257.81	12.65	3.042	2.78
Бүгд дээд доод давхарга									
Нийт В		127166.62	27.99	1.30	0.74	3559.51	165.38	122.96	112.32
Нийт С		25783.91	19.15	0.57	0.33	493.86	14.59	4.80	4.39
Бүгд В+С		152950.53	26.50	1.18	0.71	4053.37	179.97	127.760	116.708

2015-2020 онд MV-022106 тоот тусгай зөвшөөрлийн талбайд хайгуулын ажлыг гүйцэтгэж нөөцийг бодитой В зэрэглэлээр шлихээр 116.13 кг, химийн цэврээр 98.81 кг-аар, боломжтой С зэрэглэлээр шлихээр 40.95 кг, химийн цэврээр 34.85 кг нөөц бүртгэсэн бөгөөд ашиглалтын үйл ажиллагаа явагдаагүй болно.

Хүснэгт 4. Нөөцийн тооцооны хүснэгт /MV-022106/

Блокийн дугаар	ХШ дугаар	Блокийн	Зузаан, м		Дундаж	Эзлэхүүн, мян.м³		Нөөц	
		талбай, м²	Хөрс	Элс	агуулга, г/м³	Хөрс	Элс	Шлих	Х.Цэвэр
Давхарга-2 /В зэрэглэлийн нөөц/									
1 ₂ -В ¹	881.5-882A	2772.4	46.3	0.9	1.242	128.4	2.495	3.099	2.83
1 ₂ -В	881.5-882a	5322.91	36.95	1.8	1.114	196.68	9.581	10.673	9.75
2 ₂ -В	882a-882	7719.45	34.19	1.57	1.015	263.9	12.120	12.301	11.24
3-В	882-882.5	13759.71	32.9	1.27	1.092	452.7	17.475	19.083	17.43
4-В	882.5-883	33593.1	28.18	1.27	0.891	946.7	42.663	38.013	34.72
5-В	883-884	23901.8	22.6	1.26	0.476	540.2	30.116	14.335	13.10
6-В	884-885	15952.69	25.49	1.24	0.364	406.6	19.781	7.200	6.58
7-В	886к-885	24144.56	25.86	1.29	0.586	624.4	31.146	18.252	16.67
В		127166.62	27.99	1.30	0.74	3559.51	165.38	122.96	112.32
Давхарга-2 /Стнүа зэрэглэлийн нөөц/									
2 ₂ -С	882A-881.5	2212.84	46.00	0.60	1.28	101.79	1.33	1.70	1.55
3-С	882-882.5	3079.29	43.6	0.2	0.106	134.3	0.616	0.065	0.06
С		5292.13	44.60	0.37	0.91	236.05	1.94	1.76	1.61
Давхарга-1 /С зэрэглэлийн нөөц/									
4-С	884.00	1768.52	11.20	0.80	0.134	19.81	1.415	0.189	0.17
5-С	883-884	5903.03	11	0.6	0.15	64.9	3.542	0.531	0.49
6-С	884-885	12820.23	13.50	0.60	0.30	173.07	7.692	2.321	2.12
С		20491.78	12.58	0.62	0.24	257.81	12.65	3.042	2.78
Бүгд дээд доод давхарга									
Нийт В		127166.62	27.99	1.30	0.74	3559.51	165.38	122.96	112.32
Нийт С		25783.91	19.15	0.57	0.33	493.86	14.59	4.80	4.39
Бүгд В+С		152950.53	26.50	1.18	0.71	4053.37	179.97	127.760	116.708

2015-2020 онд MV-022106 тоот тусгай зөвшөөрлийн талбайд хайгуулын ажлыг гүйцэтгэж нөөцийг бодитой В зэрэглэлээр шлихээр 116.13 кг, химийн цэврээр 98.81 кг-аар, боломжтой С зэрэглэлээр шлихээр 40.95 кг, химийн цэврээр 34.85 кг нөөц бүртгэсэн бөгөөд ашиглалтын үйл ажиллагаа явагдаагүй болно.

Хүснэгт 5. Нөөцийн тооцооны хүснэгт /MV-022106/

Геологийн нөөц								
Блокийн дугаар, нөөцийн зэрэг	Дундаж зузаан /м/		Дундаж агуулга мг/м³	Блокийн талбай м²	Эзлэхүүн мян. м³		Алтны нөөц.кг	
	Хучаас	Элс			Хучаас	Элс	Шлих	Хими цэвэр
Дэнжийн хэсэг								
1В	68.09	1.49	792.97	11340.00	772.13	16.88	13.39	11.39
2В	69.94	1.62	757.73	42220.00	2952.87	68.40	51.83	44.10
3В	71.17	1.65	950.26	32530.00	2315.37	53.58	50.91	43.32
Нийт В:				86090.00	6040.37	138.86	116.13	98.81
4С	68.13	1.13	736.29	3568.00	243.10	4.04	2.97	2.53
Нийт С:				3568.00	243.10	4.04	2.97	2.53
Нийт В+С:	70.08	1.59	833.48	89658.00	6283.47	142.90	119.11	101.35
Өндөр дэнжийн хэсэг								
5С	79.88	1.24	1154.16	16270.00	1299.65	20.17	23.28	19.81
6С	79.93	1.13	1647.94	7866.00	628.76	8.91	14.69	12.50
Нийт С:				24136.00	1928.40	29.09	37.97	32.31
Нийт ордын хэмжээнд В:	70.16	1.61	836.31	86090.00	6040.37	138.86	116.13	98.81
Нийт ордын хэмжээнд С:	78.38	1.20	1236.02	27704.00	2171.50	33.13	40.95	34.85
Нийт ордын хэмжээнд В+С:	72.16	1.51	913.31	113794.00	8211.87	171.99	157.08	133.66

“Хамтын эх булаг” ХХК-нь 2014 оноос Туулын зүүн дэнжийн орд дээр ашиглалт явуулсан бөгөөд ашигласан нөөцийн хэмжээг дараах хүснэгтэд үзүүлээ.

Хүснэгт 6. Олборлосон нөөцийн тооцооны нэгдсэн хүснэгт

Олборлосон нөөц						
Блокийн дугаар		Блокийн талбай, м²	Эзлэхүүн, мян.м³		Нөөц, кг	
			Хөрс	Элс	Шлих	Х.Цэвэр
MV-016896	Давхарга-2 /В зэрэглэлийн нөөц/					
	1 ₂ -В¹	2,772.40	128.36	2.50	3.10	2.83
	1 ₂ -В	5,235.519	193.47	9.58	10.67	9.75
	2 ₂ -В	7,719.5	264.01	12.12	12.30	11.24
	3-В	9,625.9	316.69	12.22	6.40	5.85
	4-В	13,971.1	393.98	17.74	9.40	8.58
	5-В	5,401.8	122.08	6.81	9.75	8.91
	6-В	-	-	-	-	-
	7-В	-	-	-	-	-
	В	44,726.1	1,418.60	60.97	37.86	34.58
	Давхрага-1 /Стнүа зэрэглэлийн нөөц/					
	2 ₂ -С	2,212.8	101.79	1.33	1.70	1.55
	3-С	3,079.3	134.26	0.62	0.06	0.06
	С	5,292.1	236.05	87.46	1.76	1.61
	Давхрага-1 /С зэрэглэлийн нөөц/					
	4-С	-	-	-	-	-
	5-С	-	-	-	-	-
	6-С	-	-	-	-	-
	С	-	-	-	-	-
	Бүгд дээд доод давхарга					
	Нийт В	2,212.8	61.96	60.97	45.33	41.41
	Нийт С	3,079.3	58.98	87.46	28.79	26.30
	Бүгд В+С	5,292.1	120.94	148.43	74.12	67.71
MV-022106	Дэнжийн хэсэг					
	1В	-	-	-	-	-
	2В	-	-	-	-	-
	3В	-	-	-	-	-
	В	-	-	-	-	-
	4С	-	-	-	-	-
	С	-	-	-	-	-
	В+С:	-	-	-	-	-
	Өндөр дэнжийн хэсэг					

Олборлосон нөөц						
Блокийн дугаар	Блокийн талбай, м²	Эзлэхүүн, мян.м³		Нөөц, кг		
		Хөрс	Элс	Шлих	Х.Цэвэр	
5С	-	-	-	-	-	
6С	-	-	-	-	-	
С	-	-	-	-	-	
Нийт В	-	-	-	-	-	
Нийт С	-	-	-	-	-	
Бүгд В+С	-	-	-	-	-	
Нийт В	2,212.8	61.96	60.97	45.33	41.41	
Нийт С	3,079.3	58.98	87.46	28.79	26.30	
Бүгд В+С	5,292.1	120.94	148.43	74.12	67.71	

2014 оноос Туулын зүүн дэнж алтны шороон ордоос бодитой В зэргийн 22-В, 3-В, 4-В, 5-В, 22-С, 3-С блокуудаас химийн цэврээр 67.71кг алтны нөөц олборлож ашигласан байна. 2025 оны 01-р сарын 01-ний байдлаар Туулын зүүн дэнж алтны шороон ордын үлдэгдэл нөөцийн тооцоог дараах хүснэгтэд үзүүллээ.

Хүснэгт 7. Үлдэгдэл нөөцийн тооцооны нэгдсэн хүснэгт

Үлдэгдэл нөөц						
Блокийн дугаар		Блокийн талбай, м²	Эзлэхүүн, мян.м³		Шлих	Х.Цэвэр
			Хөрс	Элс		
MV-016896	Давхарга-2 /В зэрэглэлийн нөөц/					
	1 ₂ -В¹	-	-	-	-	-
	1 ₂ -В	-	-	-	-	-
	2 ₂ -В	-	-	-	-	-
	3-В	4,133.9	316.7	5.25	12.68	11.58
	4-В	19,622.0	553.34	24.92	28.62	26.14
	5-В	18,500.0	418.10	23.31	4.58	4.19
	6-В	15,952.7	406.79	19.78	7.20	6.58
	7-В	24,144.6	625.34	31.15	18.25	16.67
	В	82,353.2	2,320.27	104.41	71.33	65.16
	Давхарга-1 /Стнүа зэрэглэлийн нөөц/					
	2 ₂ -С	-	-	-	0.00	0.00
	3-С	-	-	-	0.00	0.00
	С	-	-	-	0.00	0.00
	Давхарга-1 /С зэрэглэлийн нөөц/					
	4-С	1,768.5	19.74	1.41	0.19	0.17
	5-С	5,903.0	62.57	3.54	0.53	0.49
	6-С	12,820.2	172.43	7.69	2.32	2.12
	С	20,491.8	254.74	12.64	3.04	2.78
	Бүгд дээд доод давхарга					
	Нийт В	82,353.16	2,320.27	104.41	71.33	65.16
	Нийт С	20,491.78	254.74	12.64	3.04	2.78
	Бүгд В+С	102,844.94	2,575.01	117.05	74.37	67.94
MV-022106	Дэнжийн хэсэг					
	1В	11,340.0	772.13	16.88	13.39	11.39
	2В	42,220.0	2,952.87	68.40	51.83	44.10
	3В	32,530.0	2,315.37	53.58	50.91	43.32
	В	86,090.0	6,040.37	138.86	116.13	98.81
	4С	3,568.0	243.10	4.04	2.98	2.53
	С	3,568.0	243.10	4.04	2.98	2.53
	В+С:	89,658.0	6,283.47	142.90	119.11	101.35
	Өндөр дэнжийн хэсэг					
	5С	16,270.0	1,299.65	20.17	23.28	19.81
	6С	7,866.0	628.76	8.91	14.69	12.50
	С	24,136.0	1,928.41	29.09	37.97	32.31
	Нийт В	168,443.2	8,360.64	243.27	187.46	163.97
	Нийт С	48,195.8	2,426.25	45.77	43.99	37.62
	Бүгд В+С	216,638.9	10,786.89	289.03	231.45	201.59

2025 оны байдлаар Туулын зүүн дэнж ордын бодитой В зэргийн үлдэгдэл нөөц химийн цэврээр 163.97 кг, боломжтой С зэргээр 34.62 кг, нийт химийн цэврээр 201.59 кг алтны нөөц үлдсэн байна. MV-016896, MV-22106 тоот ашиглалтын тусгай зөвшөөрлийн талбайд үлдсэн нөөцөд тулгуурлан, ордыг ил уурхайн аргаар ашиглах тодотгол техник-эдийн засгийн үндэслэлийн төлөвлөлт эдийн засгийн үнэлгээ хийлээ.

Уурхайн ажлын горим: Уурхай нь жил бүрийн 4-р сарын 10-аас бэлтгэл ажлыг эхлүүлж, 5-р сарын 10-аас 10-р сарын 20 хүртэл хөрс хуулах, элс олборлох, элс угаах, нөхөн сэргээлт хийх болон бусад ажлуудыг хийж гүйцэтгэнэ. Үйлдвэрлэлийн үндсэн процессууд нь тасралтгүй 7 хоног, өдөрт 2 ээлжээр 12 цагийн уртасгасан хугацаагаар явагдана.

Үйлдвэрлэлийн бусад ажил болох цахилгаан хангамж, усан хангамж, гэрэлтүүлэг, усан сан байгуулах болон угаан баяжуулах тоног төхөөрөмж угсарч монтажлах ажлуудыг үйлдвэрлэлийн дотоод ажлын зохион байгуулалтаар хийнэ.

Хүснэгт 8. Ил уурхайн ажлын горим

Үзүүлэлт	Х.нэгж	Хөрс хуулах
Календарь хоног	хоног	214
Ээлжийн үргэлжлэх хугацаа	цаг	12
Ээлжийн тоо	ээлж	2
Сард ажиллах хоног	хоног	30
Баяр ёслолын хоног	хоног	8
Төлөвлөгөөт бус сул зогсолт	хоног	6
Засвар үйлчилгээ хийх өдрүүд	хоног	8
Бэлтгэл ажлын хоног	хоног	5
Жилд ажиллах сар	сар	6
Жилд ажиллах хугацаа	хоног	187

Хөрс хуулалтад ажиллах цэвэр ажлын хоног 187 байна.

Хүчин чадал: Туулын зүүн дэнжийн алтны шороон ордыг ашиглах ТЭЗҮ-ийн тодотголд жилд хуулах хөрс, олборлох элсний хэмжээг “Хамтын Эх Булаг” ХХК-ийн уурхайд ашиглагдаж буй үндсэн тоног төхөөрөмжүүдийн хүчин чадал, төсөл захиалагчийн техникийн даалгаврын дагуу жилд 60.0 мян.м3 элс олборлон угаахаар төсөлд тусгалаа.

1.3. Уурхайн календарь төлөвлөлт

2024 оны 1-р сарын байдлаар Туулын зүүн дэнжийн алтны шороон ордын ашиглалт 5-В блок дээр явагдаж байсан байна. Уг тодотгол ТЭЗҮ-ийн эхний жилд 3-В, 4-В, 5-В, 6-В блокуудад дээр буюу уурхайн хойд хананд тултал ашиглаж, 2-р хэсэг буюу MV-022106 талбайгаас хөрс хуулалтын ажил эхлэхээр төлөвлөсөн бөгөөд ашиглалтын 2-р жилд 6-В, 7-В, 3-В блокийн үлдэгдэл нөөцийг олборлон 2-р хэсэгт уулын ажил явуулахаар төлөвлөсөн байна.

Уулын ажлыг явуулахдаа хөрсний зузаан ихтэй блокуудын хөрсийг 10-20м гидравлик экскаватораар суулгана. Ингэснээр ЭШ-10/60 алхагч экскаваторын утгалтын хамгийн их гүн уурхайн уурхайн уланд хүрэхээр болж байгаа бөгөөд 2-3 доголд зэрэг уулын ажил явагдах боломжтой болж байна.

ЭШ-10/60 алхагч экскаватор дотоод овоолготой ашиглалтын систем ашиглахыг эрмэлзэж байгаа нь хөрс хуулалтын явцад ашиглагдсан орон зайд дотоод овоолго үүсгэх болон процессуудын хоорондын уялдаа холбоог уян хатан байлгах боломжийг бий болгож байгаа юм.

Ордын хөрсний зузаан 22.6-46.3 м, элсний зузаан 0.9-1.8 м байгаа тул уурхайн гүн дунджаар 30 м орчим байхаар байна. Уурхайн хажуугийн тогтворжилтыг хангахын тулд уурхайн хажуугийн өнцгийг 60 градусаас ихгүй налуутай байгуулна. Хөрс хуулалтын хэмжээн дээр хажуугаас нэмэгдэх хөрсний хэмжээг нэмж тооцоолсон. Уг тооцоог хийхдээ тухайн блокийн хөрс болон ашигт давхаргын нийлбэр гүн, уурхайн хажуугийн өнцгөөс нь хамааруулан ил уурхайн хажуугийн гурвалжин хэсгийн талбайг тодорхойлсон ба үүнийг тухайн блокийн

хоосон чулуулагтай харьцаж буй хүрээний уртаар үржүүлэх байдлаар блок тус бүр дээр тооцсон болно.

Хөрс хуулалт болон олборлолтын ажлын зохион байгуулалт болон уулын ажлын өрнөл дарааллыг ашиглалтын жил бүрээр дараах байдлаар харуулав.

Хүснэгт 9. Уулын ажлын календарчилсан төлөвлөгөө

Ашиглалтын жилүүд	Хөрс	Элс	Дундаж агуулга	Алт	
	мян.м ³	мян.м ³	г/м ³	Шлихээр кг	Химийн цэврээр кг
1-р жил	3196.0	60.0	0.69	29.82	27.24
2-р жил	3196.0	60.0	0.60	37.49	32.95
3-р жил	3196.0	60.0	0.78	46.08	39.21
4-р жил	3196.0	60.0	0.67	40.17	34.18
5-р жил	3196.0	38.673	1.04	38.32	32.61
Нийт	16096	278.67	0.7 3	20 4.7	177.86

Ашиглалтын 1-р жилд 3196.0 мян.м³ хөрс хуулж, 0.69 г/м³ дундаж агуулгатай 60.0 мян.м³ элс олборлож химийн цэврээр 38.05 кг алт олборлоно. 2-р жилд 3196.0 мян.м³ хөрс хуулж, 0.60 г/м³ дундаж агуулгатай 60.0 мян.м³ элс олборлож химийн цэврээр 31.64 кг алт, 3-р жилд 3196.0 мян.м³ хөрс хуулж, 0.60 г/м³ дундаж агуулгатай 60.0 мян.м³ элс олборлож химийн цэврээр 39.65 кг алт, 4-р жилд 3196.0 мян.м³ хөрс хуулж, 0.67 г/м³ дундаж агуулгатай 60.0 мян.м³ элс олборлож химийн цэврээр 34.21 кг алт, 5-р жилд 3196.0 мян.м³ хөрс хуулж, 1.04 г/м³ дундаж агуулгатай 60.0 мян.м³ элс олборлож химийн цэврээр 34.31 кг алт тус тус олборлохоор байна.

2. БАЙГАЛЬ ОРЧНЫ ТӨЛӨВ БАЙДАЛ СУУРЬ НӨХЦӨЛ

Уур амьсгал: Цаг агаарын хувьд эх газрын эрс тэс уур амьсгалтай, жилийн дундаж хэм нь $+2.8^{\circ}\text{C}$ байдаг. Хамгийн хүйтэн сар нь 1-р сар ба агаарын хэм нь -37°C , хамгийн дулаан сар нь 7-р сар ба агаарын хэм нь $+40^{\circ}\text{C}$ хүрдэг.

Агаарын температурын сарын дундаж нь нутгийн төв хэсгээр 12-17 градус, бусад нутгаар 17-22 градус дулаан буюу ихэнх уур амьсгалын дунджаас 1.0-2.0 градусаар дулаан байх төлөвтэй. Нэгдүгээр арав хоногийн эхэн, хоёрдугаар арав хоногийн дунд үе, гуравдугаар арав хоногийн эхэн болон сүүлчээр ихэнх нутгаар, нэгдүгээр арав хоногийн дунд үе, хоёрдугаар арав хоногийн эхэн ба сүүлч, гуравдугаар арав хоногийн дунд үеэр зарим газраар түр зуурын бороо орох төлөвтэй. Дуу цахилгаантай. Борооны өмнө зарим газраар салхи түр зуур ширүүснэ. /Эх сурвалж: Булган аймгийн ус, цаг уур, орчин шинжилгээний алба/

Газрын гадаргуу: Судалгаа явуулсан нутагт дунд зэрэг өндөрлөгт болон нам уулсын, дов гүвээрхэг, тэгш гэсэн 4 төрлийн гадаргуу ялгасан байна. Дунд зэргийн гадаргуу нь районы төв хэсэг дэх Захцаг уулын өмнөд хэсгийн салбар уулс юм. Энэ уулс нь 1600 – 1816.2 м үнэмлэхүй өндөртэй ба харьцангуй өндөршилт нь 300 – 500 м байдаг байна. Төслийн талбай нь газрын гадаргын 0–5.6 градусын налуутай, далайн түвшнээс дээш 880.2–1041.4 м үнэмлэхүй өндөрт байрлана.

Агаарын чанар:Нарны цацрагийн жилийн явцаас хамааран сэрүүн бүсэд жилийн дөрвөн улирал ээлжилдэг. Тухайн орон нутгийн хотгор гүдгэр, газрын гадаргын шинж зэргээс хамааран улирлын шинж газар бүр харилцан адилгүй байдаг.

Булган аймгийн уур амьсгал нь Монгол орны бусад нутгийн нэгэн адил эх газрын эрс тэс шинжтэй. Энд өвөл нь хүйтэн бөгөөд удаан үргэлжилнэ. Зун нь богино, халуун болдог. Хавар, намрын улиралд цаг агаар тогтворгүй эрс өөрчлөгдөж байдаг.

Ордын үйл ажиллагаанаас үүсэх үндсэн агаар бохирдуулагчид болох тоос,тоосонцрын ялгарлын орон зайн тархалтын хэмжээг эх үүсвэрийн тооцоолол,цаг уурын үзүүлэлтүүд болон газрын гадаргын өндөршлийн төлөвийг ашиглан тооцов.Ордын хувьд жилийн турш олборлолтын үйл ажиллагаа явагддаг тул тархалтын загварын үр дүнг Монгол улсын гадаад орчны агаарын чанарын техникийн ерөнхий шаардлага болох MNS 4585:2025 стандартын жилийн дундаж хүлцэх хэмжээтэй харьцуулав.Төслийн зүгээс агаарын чанарт үзүүлэх нөлөөллийн хүрээг агаарт хамгийн ихээр ялгаруулж байгаа агаар бохирдуулагч бодисын агаарын чанарын стандартын хүлцэх хэмжээнээс давсан бохирдолтой хэсгээр зааглан тогтоов.Ордын олборлох үйл ажиллагаанаас ялгарах нийт тоосны MNS4585:2025 стандартын нийт тоосны жилийн дундаж хүлцэх агууламж болох 100мкг/м^3 давах хэсгийн дундаж агууламж 550мкг/м^3 буюу стандартаас 5.5 дахин(Зураг 17),PM10 тоосонцрын агууламж 250мкг/м^3 буюу жилийн дундаж хүлцэх хэмжээ 50мкг/м^3 агууламжаас 5.0 дахин (Зураг 18) давж, PM2.5 тоосны агууламж 30мкг/м^3 буюу жилийн дундаж хүлцэх хэмжээ 15мкг/м^3 хэмжээнээс 2.0 дахин их байна(Зураг 19).Уурхайн нөлөөллийн бүс буюу агаарын чанарт нөлөөлөх бүсийн талбайн хэмжээ 176 га талбайг хамарч байна(Зураг 20).

Гадаргын болон газрын доорх ус: Төслийн талбай нь гадаргын усны ангиллаар Туул голын сав газарт хамаарах бөгөөд хамгийн ойр орших гадаргын ус болох Туул гол нь төслийн талбайгаас зүүн зүгт ойролцоогоор 940 м зайд урсана.

Төслийн үйл ажиллагааны хүрээнд унд, ахуйн, технологийн, зам усалгаа болон ногоон байгууламжийн усны хэрэглээг төлөвлөсөн. Унд, ахуйн усны хэрэгцээг “Монполимет” ХХК-тай байгуулсан гэрээний дагуу гүний худгаас зөөврөөр хангахаар тусгасан. Харин технологийн хэрэгцээ болон зам усалгаанд шаардагдах усыг уурхайн малталтад шүүрэн орж ирэх усаар хангахаар төлөвлөсөн.

Хээрийн судалгааны ажлын хүрээнд 2025 оны 9 дүгээр сарын 9-ний өдөр гүний худгаас усны дээж авч, “Грийн Лаб” ХХК-ийн усны шинжилгээний лабораторид хүргүүлэн химийн ерөнхий үзүүлэлтүүдийг тодорхойлуулсан. Шинжилгээний дүнгээр ундны усны бүх үзүүлэлтүүд MNS 0900:2018 “Ундны ус. Эрүүл ахуйн шаардлага, чанар, аюулгүй байдал” стандартын шаардлагыг бүрэн хангасан байна. Мөн хэмжигдсэн хүнд металл болон бусад химийн элементүүд стандартын зөвшөөрөгдөх хэмжээнд багтаж, усанд хүнд металлын бохирдол илрээгүй, унд ахуйн хэрэглээнд бүрэн тохиромжтой болох нь тогтоогдсон.

Түүнчлэн 2025 онд Монгол Улсын зөвлөх инженер, гидрогеологич Д. Хатанбаатарын гүйцэтгэсэн гидрогеологийн судалгаагаар уурхайн малталтад эхний жилд хоногт 481.55 м³ (цагт 20.0 м³) хэмжээний ус шүүрэн орох тооцоо гарсан бөгөөд уг тайланг энэ баримт бичгийн 5.3.2-р хэсэгт хавсаргасан болно.

Ус ашиглалтын тооцоог боловсруулж, холбогдох журмын дагуу Засгийн газрын хэрэгжүүлэгч агентлаг Усны газарт хүргүүлсний үндсэн дээр 2026 оны 4 дүгээр сарын 24-ний өдрийн Е-2603-000123 дугаартай ус ашиглах боломжит нөөцийн дүгнэлт боломжтой гэж гарсан.

Ургамлан нөмрөг: “Саут воли” ХХК-ийн судалгааны баг төслийн талбайд ургамалжилт болон ургамлын зүйлийн бүрдлийн төлөв байдлыг тодорхойлох зорилгоор 2025 оны 9 дүгээр сарын 9-ний өдөр хээрийн судалгаа хийсэн. Судалгаа гүйцэтгэсэн газарт ургамал бүлгэмдлүүд бага зэрэг нөлөөлөлд өртсөн байсан. Судалгаа гүйцэтгэсэн аргачлалын дагуу ургамал бүлгэмдэл дараах өөрчлөлтөд орсон байна.

Зүйлийн бүрэлдэхүүн: Ургамал бүлгэмдэл флорын баялгаараа ядмаг болсон. Уулын хээрийн Хялгана- алаг өвст бүлгэмдэлд нэг наст Шарилж ургаснаар бүлгэмдлийн эдификатор ургамлын тоо эрс багасаж бүлгэмдэл антропогены сукцесст орсон. Мөн ойн нарс, гацуурын тоо цөөрч, сийрэг, давжаарсан байна.

Ургамалжлын арви: Арвийн үнэлгээний хувьд бүлгэмдлийн зонхилгоо зүйл *Stipasibirica*- сибирь Хялгана, *Pinus sylvestris*-ойн Нарс, *Larix sibirica*- сибирь Шинэс зэрэг **cop2** арвийн үнэлгээтэй, дэд зонхилгоо болон шургалагч зүйл ургамлууд нь **cop1- sp** арвитай байна. .

Ургамалжлын өсөлт, хөгжилт: Бүлгэмдлийн эдификатор ургамал *Stipasibirica*- сибирь Хялгана- 14,5 см. Тухайн бүлгэмдэл дэх хавар эртийн болон хаврын ургамлууд цэцэглэлтийн үедээ байсан. Үүнд: *Carex duriuscula*- ширэг Улалж, *Taraxacum officinale*- эмийн Бамбай, *Thlaspi cochleariforme*- халбаган Бираага, *Stellaria dichotoma*- ацан Ажигана, *Iris lactea*- цагаалин Цахилдаг, *Androsace incana*- буурал Далантовч, *Pulsatilla ambigua*- эдрээт Яргуй, *Pulsatilla flavescens*- шар Яргуй,

Potentilla acaulis- ишгүй Гичгэнэ, Potentilla bifurca- имт Гичгэнэ. Ургамалжлын аспект нь бор шаргал суурь дээр ногоон өнгийг үүсгэж байна. Бүлгэмдлийн хаврын дундаж ургац 5.5 цн.га.

Ан амьтан: Монгол орны амьтны аймгийн мужлалаар монгол төвдийн муж, ойт хээр ба хээрийн дэд муж, Монгол Дагуурын тойрогт хамаарна (Банников, 1954). Харин байгалийн бүсийн хувьд хээрийн бүсийн шинжийг илтгэнэ (Батчулуун, 2020). Бүс нутгийн сээр нуруутан амьтдын зүйлийн олон янз байдал болон амьдах орчны өнөөгийн төлөв байдлыг тодрууллаа. Тухайн судалгааны талбайн зүйлийн олон янз байдлыг гаргахдаа өмнөх судлаачдын судалгааны баримт, ном хэвлэлийн тойм болоод өөрсдийн хийсэн судалгаа, ажиглалтын үр дүнд тулгуурлав. Одоогоор төсөл хэрэгжих нутагт 47 зүйл шувуу, 26 зүйл хөхтөн, 5 зүйл 2 нутагтан, мөлхөгч тохиолдоно. Манай судалгааны баг 2025 оны 9 дүгээр сарын 9-ний өдөр тус төслийн талбайд судалгаа хийсэн бөгөөд судалгааны дэлгэрэнгүй мэдээллийг энэхүү тайлангийн 5 дугаар бүлгийн 87–92 дугаар хуудсанд хавсаргав.

Хөрсөн бүрхэвч: Хээрийн судалгаа: Булган аймгийн Бүрэгхангай сумын нутагт орших “Хамтын эх булаг” ХХК-ний “Туулын зүүн дэнж” нэртэй алтны шороон орд орчмын хөрсний төлөв байдлыг тодруулж үнэлгээ өгөх зорилгоор хээрийн судалгаа хийсэн. Үүнд: Хөрсний гадаргын төлөв байдал, хөрсний үе давхаргын морфологи шинж чанар, хөрсөнд нөлөөлж буй хүчин зүйлс зэргийг тодруулж улмаар хөрсний хими, физик шинж чанарын төлөв байдлыг тодруулах зорилгоор нийт 2 цэгт хөрсний зүсэлт хийж т хөрсний дээж авсан.

Судалгаанд хамрагдсан дээжүүдийн хөрсний урвалын үзүүлэлт (pH) 8.8–9.3 байгаа нь хөрс хүчтэй шүлтлэг шинжтэйг илтгэж байна. Давсны агууламж 0.06–0.15% байгаа нь хөрс давсжилт багатай ангилалд хамаарахыг харуулна. Кальцийн карбонатын (CaCO_3) хэмжээ 0.0–3.1% хооронд хэлбэлзэж байгаа нь уг хөрсийг сул карбонаттай гэж үзэх үндэслэл болно.

Хөрсний ялзмагийн агууламж 1.9–3.42% байгаа нь дунд зэргийн хангалттай түвшинд байна. Шингээгдсэн суурийн найрлагад кальци, магни зонхилж, тэдгээрийн хэмжээ харьцангуй өндөр байгаа нь хөрсний суурийн ханалт сайн, физик шинж чанар тогтвортой байгааг илтгэнэ. Харин шим тэжээлийн элементүүдийн хувьд фосфор (P_2O_5) дунд түвшинд, кали (K_2O) бага–дунд түвшинд байна.

Хөрсний механик бүрэлдэхүүнийг тодорхойлох Н.А. Качинскийн ангиллын аргаар физик шаврын эзлэх хувиар тодорхойлоход шавранцар механик бүрэлдэхүүнтэй байна.

Химийн шинжилгээний үр дүнгээс үзэхэд Монгол улсын “MNS 5850:2019” стандарттай харьцуулахад хөрсний бохирдлын зөвшөөрөгдөх дээд хэмжээ хэмжээнээсээ хэтрээгүй тул хөрсийг бохирдолгүй гэж үзэж байна.

Хөрсний элэгдэл, эвдрэл

Төслийн талбайд өмнөх жилүүдэд явагдсан хайгуул, олборлолтын үйл ажиллагааны улмаас хөрсний дээд үе хэсэгчлэн эвдэрсэн байдал ажиглагдаж байна. Ил уурхайн малталт, шороон овоолго, түр зам талбайн нөлөөгөөр байгалийн

хэв шинж алдагдаж, ургамлын бүрхэвч сийрэгжсэн, зарим хэсэгт бүрэн утсан байна.

Хөрсний эвдрэл нь ихэвчлэн ашиглалт явуулсан хэсэгт төвлөрсөн бөгөөд төслийн талбайн захын болон нөлөөлөл багатай бүсүүдэд байгалийн байдал харьцангуй хадгалагдсан байна. Эвдэрсэн хэсгүүдэд хөрсний бүтэц сийрэгжиж, салхи болон усны элэгдэлд өртөх эрсдэл өндөр байгаа боловч эвдрэлийн цар хүрээ нь нутгийн хэмжээнд өргөн тархаагүй байна.

Уурхайн үйл ажиллагааны нөлөөгөөр төслийн талбайд нийт 107.9 га газар эвдрэлд өртсөн байна. Үүнээс овоолго 87.5 га, эргэлтийн усан сан 10 га, уурхайн зам 10.35 га талбайг тус тус эзэлж байгаа бол баяжуулах үйлдвэр 0.004 га, барилга байгууламж 0.036 га, ажилчдын байр 0.02 га талбайг хамарч байна. Цаашид уурхайн ашиглалтын эцсийн жил гэхэд нийт 138.1 га эвдрэлд өртөхөөр байна.

3. ТӨСЛИЙН ГОЛ БА БОЛЗОШГҮЙ СӨРӨГ НӨЛӨӨЛӨЛ

“Хамтын Эх Булаг” ХХК-ийн алтны шороон ордыг ашиглах явцад дараах сөрөг нөлөөлөл үзүүлэх юм.

Хүснэгт 10. Төслөөс үзүүлж болзошгүй гол сөрөг нөлөөлөл

Орчин	Сөрөг нөлөөлөл	Хамрах хүрээ	Эрсдэлийн зэрэглэл
Газрын хэвлий	Алт олборлох, уурхайн барилга байгууламжаар эвдрэлд орно.	Төслийн талбайд	Их
Агаар	Олон хүний хөдөлгөөн, машин механизмын яндангаас гарах утаанаас болж агаар бохирдоно.	Төслийн талбай, түүний орчим	Дунд
Хөрсөн бүрхэвч	0.1 га талбайн хөрсөн бүрхэвч бүр мөсөн устаж, төслийн бусад талбайн хөрс элэгдэл эвдрэлд өртөнө.	Төслийн талбайд	Их
Ургамлын бүрхэвч	0.1 га талбайн ургамал бүрмөсөн устаж, төслийн бусад талбайн хөрс элэгдэл эвдрэлд өртөнө.	Төслийн талбайд	Их
Ажилчдын эрүүл мэнд, аюулгүй ажиллагаа	Тоосжилт, ХАБЭА-н дүрэм журмыг сайн хангаагүй тохиолдолд ажилчдын эрүүл мэнд, аюулгүй байдалд сөргөөр нөлөөлнө.	Төслийн талбайд	Бага
Ус	Газрын доорх усны түвшинд нөлөөлж улмаар нөөц багасах, хуурайших, голын усны түвшин багасах, шатахуун, шатах тослох материалын асгаралтаас ус бохирдож болзошгүй	Төслийн талбай орчим	Бага

3.1. Төслийн үйл ажиллагаанаас агаарын чанарт үзүүлж болзошгүй гол сөрөг нөлөөлөл

- Машин механизмын яндангаас гарах утаа болон ахуйн хог хаягдал, олон хүний хөдөлгөөнөөс болж агаарын чанарт нөлөө үзүүлнэ.
- Ажиллагсдын агаарын чанарын стандарт, тоосжилтоос урьдчилан сэргийлэх хөдөлмөр хамгааллын хэрэгсэл ашиглах дүрэм, шаардлагыг хэрхэн мөрдөж байгаад хяналт тавих, зааварчилгаа өгөх, сургалт явуулах
- Мөн уурхайн олборлолтын үед тоос дэгдэж, агаарын чанарт сөрөг нөлөөлөл үүснэ.
- Уурхайн тээвэрлэлтийн шороон замд том оврын тээврийн хэрэгслийн нөлөөгөөр тоосжилт ихээр бий болж агаарын чанарт сөргөөр нөлөөлнө.

3.2. Төслийн үйл ажиллагаанаас усан орчинд үзүүлж болзошгүй гол сөрөг нөлөөлөл

Хаягдлын аж ахуйд эргэлтийн усны систем ашиглан үйлдвэрлэлийн хаягдалтай хамт хаягдсан усыг цэвэрлэн үйлдвэрлэлд эргүүлэн хэрэглэх шаардлагатай бөгөөд орон нутгийн хөрсний шингээлт, ууршилтын тайлангүй учир бусад үйлдвэртэй харьцангуйгаар технологийн нийт хэрэгцээт усны 80%-ийг эргүүлж ашиглахаар тооцоолсон байна. Тоног төхөөрөмжүүдийн цэвэрлэгээ болон бусад хэрэгцээнд бүх технологийн усны 15-20%-ийг хэрэглэнэ.

- Түлш шатахуун, шатах тослох материалууд асгарах зэргээс үүдэн газрын болон газрын доорх ус бохирдож болзошгүй.
- Ахуйн хатуу, шингэн хог хаягдалдаа зөв менежмент явуулаагүйгээс болж гүний ус бактер болон химийн бохирдолд орж болзошгүй.
- Технологийн хэрэгцээндээ шаардлагатай усыг газрын доорх уснаас ашиглаж байгаа тул газрын доорх усны нөөц баялаг багасах
- Ахуйн бохир хаягдал гадаргын болон газрын доорх усыг бохирдуулж болзошгүй.
- Уурхайн техник хэрэгсэлд ашиглагдах шатах тослох материал алдагдсанаас болж хөрсөн бүрхэвч хүнд металаар бохирдож улмаар гүний усанд нэвчих

3.3. Төслийн үйл ажиллагаанаас газрын гадарга, хөрсөн бүрхэвч, ургамлын нөмрөгт үзүүлж болзошгүй гол сөрөг нөлөөлөл

- Хөрс хуулалт болон уурхайн дэд бүтцийн үйл ажиллагаанаас газрын гадаргын төрх байдал алдагдаж, хөрсөн бүрхэвч доройтож, ургамлын нөмрөг шороонд дарагдах зэргээр эвдрэлд орно.
- Төслийн нутаг дэвсгэр болон түүний эргэн тойрны нутаг дэвсгэр дэх тээврийн хэрэгсэл, хүмүүсийн хөдөлгөөний ихсэлттэй холбоотойгоор хөрсөн бүрхэвч элэгдэн доройтох, ургамлын нөмрөг тоосонд дарагдаж тачир сийрэг, бүрхэц арви багсана.
- Уурхайн малталт, дотоод замууд, барилгын ажлууд зэрэг үйл ажиллагаанаас гарах сийрэг бүтэцтэй хөрс салхинд амархан хийсэж тоосжилт үүсгэх
- Газрын гадарга хөрс ахуйн хаягдал, шатах тослох материалаар бохирдож болзошгүй
- Уг төсөл хэрэгжсэнээр тухайн төслийн талбай түүний орчмын бэлчээрийн талбай хомсодно.
- Хөрс хуулалт болон шимт хөрсийг хадгалах явцад хөрсний үржил шим нь алдагдах
- Машин техник, хүний нөлөөллөөр төслийн талбай түүний орчмын ургамлын зүйл устгаж үгүй болж оронд нь хөл газрын ургамлын зүйл түрэн ургаж болзошгүй.

3.4. Төслийн үйл ажиллагаанаас амьтны аймагт үзүүлж болзошгүй гол сөрөг нөлөөлөл

- Төслийн үйл ажиллагаанд ашиглагдах техник тоног төхөөрөмжөөс гарах дуу чимээнээс болж хөхтөн, шувуу, жижиг мэрэгч амьтад дайжиж алга болох, мөн хөрс хуулалтын үйл ажиллагаанаас хөрсөн дэх макро, микро бичил амьтад үхэж хорогдох зэрэг нөлөөллүүд үүснэ.
- Зэрлэг амьтан уурхайн дуу чимээнээс зугтан дайжиж, ан амьтан ухсан нүх сувагт унаж бэртэх зэрэг үр дагавар гарч болзошгүй тул булах ажлыг байнга хийнэ.
- Тус ордыг ил уурхайн аргаар ашиглах төслийн үйл ажиллагаанаас амьтны зүйлд үзүүлэх шууд нөлөөлөл харьцангуй бага бөгөөд харин тус байгууламжийн бүтээн байгуулалтын үед хөрсөнд болон хөрсөн дээр амьдардаг хорхой шавж газар шорооны ажлын үед устах хөрстэй хамт зөөгдөх, дайжин алга болж болзошгүй.

- Тоосжилтоос үүдэн төслийн талбай түүний орчмын хөрс, ургамлын нөмрөг тоосонд дарагдаж ингэснээр амьтадын зүйлийн идэш тэжээлд дам байдлаар сөрөг нөлөөлөл үзүүлэх талтай.
- Хөрс, ургамлын нөмрөгт төслийн үйл ажиллагаанаас бохирдол үүсвэл тухайн ургамал, хөрснөөс хоол тэжээлээ олж иддэг амьтдын зүйлд дам байдлаар сөргөөр нөлөөлж амьтны зүйл хордож, үхэж үрэгдэж болзошгүй.
- Тээврийн хэрэгслийн хөдөлгөөн, олборлолт явуулахад газар шорооны ажил хийгдэж тоосжилт үүсэж ургамлын нөмрөг тоосонд дарагдана.

4. БАЙГАЛЬ ОРЧНЫ МЕНЕЖМЕНТИЙН ТӨЛӨВЛӨГӨӨНИЙ ТУХАЙН ЖИЛИЙН ГОЛ ЗОРИЛТ

Зорилго: “Хамтын эх булаг” ХХК-ийн “Туулын зүүн дэнж”-ын алтны шороон ордын 876-883 дугаар хайгуулын шугам хоорондын гүний дарагдмал хэсгийг ил аргаар ашиглах төслийн үйл ажиллагаанаас байгаль орчин, хүний эрүүл мэнд, нийгэм эдийн засагт үзүүлэх сөрөг нөлөөллийг бууруулах, арилгах арга хэмжээ буюу зайлшгүй хийж гүйцэтгэх ажлыг төлөвлөхөд байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөө оршино.

“Туулын зүүн дэнж”-ын алтны шороон ордын байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөг боловсруулахдаа байгаль орчин аялал жуулчлалын сайдын 2019 оны 10 дугаар сарын 29-ны өдрийн А-618 тоот тушаалаар батлагдсан аргачлалыг баримталсан болно.

Байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөнд сөрөг нөлөөллөөс урьдчилан сэргийлэх, сөрөг нөлөөллийг бууруулах арга хэмжээ, нөхөн сэргээх, тухайн жилийн БОМТ-г хэрэгжүүлэх удирдлага зохион байгуулалтын төлөвлөгөө, орчны хяналт шинжилгээний хөтөлбөр, БОМТ-ний хэрэгжилтийн талаар оршин суугчид, оролцогч талуудад тайлагнах хуваарь зэрэг ажлууд багтсан.

4.1. Сөрөг нөлөөллийг бууруулах арга хэмжээний төлөвлөгөө

Дээр дурдсан болзошгүй гол сөрөг нөлөөллийг бууруулахын тулд дараах арга хэмжээг авч хэрэгжүүлэх шаардлагатай юм. Болзошгүй сөрөг нөлөөллийг бууруулах арга хэмжээний зөвлөмжийг нөлөөлөлд өртөж болзошгүй бүрэлдэхүүн тус бүрээр нь ангилан тодорхойлов.

Хүснэгт 11. 2026 онд хэрэгжүүлэх сөрөг нөлөөллийг бууруулах арга хэмжээний төлөвлөгөө зардал

№	Гол болон болзошгүй сөрөг нөлөөллүүд	Сөрөг нөлөөллийг бууруулах арга хэмжээ	Сөрөг нөлөөллийн хамрах хүрээ	Хэмжих нэгж	Нэгжийн зардал, төг	Тоо хэмжээ	Нийт зардал, төг	Хэрэгжүүлэх хугацаа, давтамж	Баримтлах эрх зүйн баримт бичиг
2026 он									
Агаарын чанар									
1	-Хөрс хуулалт, олборлолтын үе болон тээврийн хэрэгслийн хөдөлгөөнөөс үүсэх тоосжилт, -Тээвэрлэлтэд явж буй машинуудаас ялгарах хорт бодисуудаар орчны агаар бохирдох.	-Уурхайн олборлолтын үе шатанд тоосжилт ихээр үүсэх үед усалгаа хийх, Техникийн хөдөлгөөний хурдыг 20км/ц-с хэтрүүлэхгүй байх -Хаврын хуурайшилтын 4 сард тоосжилт дарах бодисыг хэрэглэх Замын урт 1100 м Замын өргөн 8м 1300*8=8800 м²	Уурхайн зам талбай Уурхайн зам талбай	төг Төг	9,440 1м² талбайд нийт орох бодисын үнэ: 7,320 төг¹	20,8 м³	нэг удаа услахад 196,352 зуны 5 сар өдөр бүр усална 196,352*150=29,452,800 ҮАЗ	2026 он	-Агаарын бохирдлын төлбөрийн тухай хууль, -2010 MNS 4585:2025. Агаарын чанар. Техникийн ерөнхий шаардлага -MNS 3383:1982. Агаар мандал. Бохирдуулагчийн эх үүсвэрийг тодорхойлох -MNS 5013:2009 Бензин хөдөлгүүртэй автомашин. Утааны найрлага

¹ Сайфер Нью Монголиа ХХК

№	Гол болон болзошгүй сөрөг нөлөөллүүд	Сөрөг нөлөөллийг бууруулах арга хэмжээ	Сөрөг нөлөөллийн хамрах хүрээ	Хэмжих нэгж	Нэгжийн зардал, төг	Тоо хэмжээ	Нийт зардал, төг	Хэрэгжүүлэх хугацаа, давтамж	Баримтлах эрх зүйн баримт бичиг
2026 он									
		-Тээврийн хэрэгслийн хөдөлгүүрийн тохиргоо, үйлчилгээг тогтмол байлгах, -Хөдөлгүүрээс гарах утааны хэмжээг стандартын шаардлага хангах хэмжээнд байлгах арга хэмжээ авах	Тээврийн хэрэгслүүд	ш	330,000	15 ш	1,650,000	2026 он	дахь хорт бодисын зөвшөөрөгдөх дээд хэмжээ ба хэмжих арга, -MNS 5014:2009 Дизель хөдөлгүүртэй автомашин. Утааны тортогжилтын зөвшөөрөх дээд хэмжээ ба хэмжих арга
2	-Чимээ шуугианы физик бохирдол -Тээврийн хэрэгслээс гарах дуу чимээ	Дуу шуугианы хэмжилт, агаарын чийгшил, агаар хөрсний температур зэргийг хэмжилт (олон үйлдэл хэмжигч NO9AQ багажаар) хийх. 	Уурхай орчимд	ОХШХ-т тусгагдсан				2026 он	-MNS12.1.06:1988 Хөдөлмөрийн аюулгүй байдлын стандартын систем. Дуу чимээний хамгийн өндөр түвшин. Аюулгүй байдлын шаардлага, -MNS ISO 226:2003 дуу чимээ-хэвийн норм-түвшний хэмжээ
Нийт				31,102,800					

№	Гол болон болзошгүй сөрөг нөлөөллүүд	Сөрөг нөлөөллийг бууруулах арга хэмжээ	Сөрөг нөлөөллийн хамрах хүрээ	Хэмжих нэгж	Нэгжийн зардал, төг	Тоо хэмжээ	Нийт зардал, төг	Хэрэгжүүлэх хугацаа, давтамж	Баримтлах эрх зүйн баримт бичиг
2026 он									
Гадаргын болон газрын доорх ус									
1	-Гүний усны хомсдол үүсэх, -Усны бохирдол үүсэх, -Шатах тослох материал алдагдсанаар газрын доорх ус бохирдох,	Зуны улиралд аадар борооны үед үер болох нөхцөлтэй тул уурхай, овоолго зам талбай усанд автахаас сэргийлж үерийн уснаас хамгаалах, далан шуудуу барих арга хэмжээ авах	Уурхай талбай		100,000	метр	500,000	2026 он	-Усны тухай хууль, -Ус бохирдуулсны төлбөрийн тухай хууль -“Усан орчны чанарын үзүүлэлт” MNS 4586:1998. -“Газар доорх усыг бохирдлоос хамгаалах” MNS 3342:1982
2	-Үер усны аюул үүсэх,	-Ус ашигласны төлбөрийг цаг тухай бүрд төлөх	Уурхайн удирдлага	Жил бүр	Гэрээний дагуу төлбөрийг төлөх			2026 он	-Ус ашигласны төлбөр тооцох аргачлал (Засгийн газрын 2013 оны 9-р сарын 21-ний өдрийн 327-р тогтоол) -“Газар доорх усыг бохирдлоос хамгаалах” MNS 3342:1982.
6	Хаягдал усан сан руу үерийн ус орохоос сэргийлэх, уурхайн далан сэтэрч эргэлтийн ус алдагдахаас хамгаалах	Усан сангийн ус хальж эргэн тойронд алдагдахаас сэргийлэх, орчныг бохирдуулах, гадагш урсахаас хамгаалах, хяналт мониторинг хийх	Эргэлтийн усан сан	Жил бүр	ҮАЗ			2026 он	
Нийт					500,000				

№	Гол болон болзошгүй сөрөг нөлөөллүүд	Сөрөг нөлөөллийг бууруулах арга хэмжээ	Сөрөг нөлөөллийн хамрах хүрээ	Хэмжих нэгж	Нэгжийн зардал, төг	Тоо хэмжээ	Нийт зардал, төг	Хэрэгжүүлэх хугацаа, давтамж	Баримтлах эрх зүйн баримт бичиг
2026 он									
Хөрсөн бүрхэвч									
1	-Тээврийн хэрэгсэл болон хүний нөлөөгөөр хөрс элэгдэл эвдрэлд өртөх,	Тээврийн хэрэгслийг маршрутын бус замаар явуулахыг хориглосон таних тэмдэг бүхий самбаруудыг байрлуулах,	Дотоод хөрс тээврийн зам	Жил бүр	ХАБЭА зардалд тусгасан			2026 он	-Шинжилгээнд дээж авахад тавигдах ерөнхий шаардлагууд: MNS3298-91, -Хөрс-агрохимийн үзүүлэлтүүдийг тодорхойлох: MNS3310-918, -MNS5850-2019, “Хөрсний чанар, хөрс бохирдуулагч бодис, элементүүдийн зөвшөөрөгдөх дээд хэмжээ” -MNS5916-2008, “Газар шорооны ажлын үеийн үржил шимт хөрс хуулалт, хадгалалт”
3	-Шатах тослох материал асгарах зэрэг болзошгүй осол аваараас үүдэн хөрсөн бүрхэвчийг бохирдуулах, -Тээврийн хэрэгслийн нөлөөгөөр олон салаа зам үүсч тоос шороо үүсгэх, -Хөрс хатуу хог хаягдлаар бохирдох.	Шимт хөрсний овоолгыг салхинд хийсэх, усанд автах, хатуу биет, барилгын болон бусад хаягдалд дарагдаж бохирдохоос хамгаалах урьдчилан сэргийлэх	Шимт хөрсний овоолго	Жил бүр		2,000,000		2026 он	
Нийт						2,000,000			

№	Гол болон болзошгүй сөрөг нөлөөллүүд	Сөрөг нөлөөллийг бууруулах арга хэмжээ	Сөрөг нөлөөллийн хамрах хүрээ	Хэмжих нэгж	Нэгжийн зардал, төг	Тоо хэмжээ	Нийт зардал, төг	Хэрэгжүүлэх хугацаа, давтамж	Баримтлах эрх зүйн баримт бичиг
2026 он									
Ургамлан нөмрөг									
1	- хүний хөл хөдөлгөөнөөр уурхайд олон салаа зам үүсэх, олборлолтын үйл ажиллагаанаас үүдэн ургамлан бүрхэвч устаж үгүй болох, -Хатуу шингэн хог хаягдлыг ил задгай хаяснаас болж ургамлан бүрхэвч бохирдох, халцрах.	- хүний хөл хөдөлгөөнөөр ургамлан нөмрөг талхагдахаас сэргийлэх - явган хүн зорчих зам, хашлага байрлуулах 	Уурхай орчимд			1,500,000		2026 он	-Ургамлын тухай хууль
		Уурхайн олборлолтын талбай, ургамал талхлагдсан газруудад олон наст ургамлын үр тариалж ургамалжуулах, мод тарих - Улиас-5000ш - бургас-5000ш		ш	Улиас /2 настай/-2500 Бургас /2 настай/-1500	Улиас 5000 ш Бургас 5000 ш	Улиас 5000*2500=12,500,000 Бургас 5000*1500=7,500,000	2026 он	
Нийт						1,500,000			

² Тэр бум модны зардалд тусгасан

№	Гол болон болзошгүй сөрөг нөлөөллүүд	Сөрөг нөлөөллийг бууруулах арга хэмжээ	Сөрөг нөлөөллийн хамрах хүрээ	Хэмжих нэгж	Нэгжийн зардал, төг	Тоо хэмжээ	Нийт зардал, төг	Хэрэгжүүлэх хугацаа, давтамж	Баримтлах эрх зүйн баримт бичиг
2026 он									
Амьтны аймаг									
1	-Олборлолтын үйл ажиллагаа явуулсантай холбоотойгоор амьтны нөөц хомсдох, -Ухсан нүх суваг, шуудуунд мал, амьтан унах, -Олборлолтын үед мэрэгч, мөлхөгчдийн амьдрах орчин алга болж, тэнд үүрлэх шавжууд устах.	Уурхайн талбайд мал, амьтан унаж гэмтэхээс сэргийлэх зорилгоор хашаа хамгаалалт хийх	Уурхайн талбайд	1,000,000			2026 он	-Амьтны тухай хууль /2012 оны 5 дугаар сарын 17-ны өдөр/ -Ан агнуурын тухай /2000 оны 05 дугаар сарын 05-ны өдөр /	
2		Хууль бус агнуур хийхгүй байхад анхаарч, хяналт тавьж сургалт явуулах	Ажилчид	Жил бүр	500,000			2026 он	
		ЦДАШ-д шувуу үргээгч байршуулах 	Уурхайн талбайд	Жил бүр	40,000	10	400,000	2026 он	
	Нийт				1,900,000				

№	Гол болон болзошгүй сөрөг нөлөөллүүд	Сөрөг нөлөөллийг бууруулах арга хэмжээ	Сөрөг нөлөөллийн хамрах хүрээ	Хэмжих нэгж	Нэгжийн зардал, төг	Тоо хэмжээ	Нийт зардал, төг	Хэрэгжүүлэх хугацаа, давтамж	Баримтлах эрх зүйн баримт бичиг
2026 он									
Нийгмийн хариуцлага									
1	Боловсролыг дэмжих хөтөлбөрийг хэрэгжүүлэх	Амралтаараа ажиллая” цалинтай оюутан хөтөлбөрийг хэрэгжүүлэх	Орон нутгийн иргэд	Орон нутгийн хөгжлийн нэгжийн төлөвлөгөөнд тусгагдсан			2026 он	Дотоод зохион байгуулалтаар /ногоон байгууламж, цэцэрлэгжүүлэлтийн ажилд туслах г.м/	
2	Сумын болон уурхайн нөлөөллийн бүсийн айл өрхийн амьжиргааг тэтгэх	Нөлөөллийн бүсийн айл өрхөд өвс өгөх /1 боодол өсвний зах зээлийн үнэ 20,0 мян.төг/	Нөлөөллийн бүсийн айл өрх	ш	20,000	10 айлд 200 боодол	4,000,000	2026 он	
Нийт						4,000,000			
Сөрөг нөлөөллийг бууруулах арга хэмжээний төлөвлөгөөний 2026 оны зардал						41,002,800			

4.2. Нөхөн сэргээлтийн төлөвлөгөө

Хүснэгт 12. 2026 онд хэрэгжүүлэх нөхөн сэргээлтийн төлөвлөгөөний зардал

№	Нөхөн сэргээлтийн зорилт	Нөхөн сэргээлтийн арга хэмжээ		Нэгжийн зардал мян.төг	Нийт зардал, төг	Хэрэгжүүлэх хугацаа ба давтамж	Баримтлах эрх зүйн баримт бичиг
2026 он							
Техникийн нөхөн сэргээлт							
1	Хөрсний үржил шимийг сайжруулах	Овоолгыг хэлбэржүүлэх	3 га		9,080,000	2026 он	5914:2008 Эвдэрсэн газрын нөхөн сэргээлт 5917:2008 Уул уурхайн үйлдвэрлэлийн үйл ажиллагаагаар эвдэрсэн газрын нөхөн сэргээлт техникийн ерөнхий шаардлага
2		Шимт хөрс ачих ажлын зардал			11,460,000		
3		Шимт хөрс тээвэрлэх ажлын зардал			11,820,000		
4		Үр жил шимт хөрсөөр талбайг хучих			11,820,000		
	Нийт	-			44,180,000		
Биологийн нөхөн сэргээлт							
5	Хөрсний үр жил шимийг сайжруулах	Хөрс сайжруулах бордох			22,680,000	2026 он	5918:2023 Эвдэрсэн газрыг ургамалжуулах Техникийн ерөнхий шаардлага
6	Ургамалжилтыг сэргээх	Шимт хөрсний овоолгыг ургамалжуулах	3 га	Нэг наст ургамалын үр 1 гектард 120 кг үр цацна	3*120*23000 =8,280,000		
7	Ургамлын амьдрах чадварыг хангах	1 га талбайд дуслын усалгааны систем - Дуслын хоолой, шланг: 2.0–2.5 сая/га - Усны сав, насос, холбох хэрэгсэл: 1.0–1.5 сая/га		4,000,000*10га	ҮАЗардалд		
	Нийт				30,960,000		
	2026 оны нөхөн сэргээлтийн нийт зардал төг				30,960,000		

4.3. Биологийн олон янз байдлыг дүйцүүлэн хамгаалах

Биологийн олон янз байдлыг дүйцүүлэн хамгаалах арга хэмжээнд хууль бус ан агнуурыг багасгах, зэрлэг ан амьтдын усан хангамжийг сайжруулах, ургамлан нөмрөгийг нөхөн сэргээж нэмэлт арга хэмжээг авч хэрэгжүүлэхээр тусгалаа.

Хүснэгт 13. Дүйцүүлэн хамгаалах ажлын төлөвлөгөө

№	Дүйцүүлэн хамгаалах зорилт	Хамгаалах арга хэмжээ	Арга хэмжээний цар хүрээ	Тоо хэмжээ	Нэгжийн үнэлгээ, мян.төг	Нийт зардал, төг	Хэрэгжүүлэх хугацаа давтамж	Баримтлах хууль, журам, стандарт
1	2	3	4	5	6	7	8	
1	Дүйцүүлэн хамгааллын ажил хийх талбайг орон нутгийн удирдлагатай тохиролцон сонгох	Булган аймгийн аймгийн Бүрэгхангай суманд уул уурхайн үйл ажиллагаагаар эвдрэлд өртсөн талбайд техникийн нөхөн сэргээлт хийх	Жил бүр нөхөн сэргээх талбайг орон нутагтай тохиролцох	4.0 га	-	8,000,000	2026 он	Байгаль орчны үнэлгээний тухай хууль
2	Булган аймгийн Бүрэгхангай сумын нутагт биологийн олон янз байдлыг дүйцүүлэн хамгаалах	Туул голын эрэг дагуу бургас тарьж, эргийн эвдрэл, элэгдлээс хамгаалах, ургамлын бүрхэвчийг нөхөн сэргээх арга хэмжээ хэрэгжүүлнэ	Орон нутгаас заасан талбайд	10.0 га	-	10,260,000	2026 он	
3	Булгийн эхийг хашиж хамгаалах	Бүрэгхангай сумын нутагт байх булгийн эхийг хашиж хамгаална.	Орон нутгаас зааж өгсөн булгийн эхийг хамгаалах	1 булаг	-	2,000,000	2027 он	
Дүйцүүлэн хамгаалах ажлын төлөвлөгөөний зардал нийт						20,260,000		

4.4. Тэрбум мод үндэсний хөтөлбөр

Байгаль орчин, аялал жуулчлалын сайд, Сангийн сайдын хамтарсан 2021 оны 07 дугаар сарын 09-ний өдрийн А/172, 116 дугаар тушаалаар батлагдсан “Ойжуулалт, ойн аж ахуйн арга хэмжээний зардлын нормативыг шинээр болон шинэчлэн батлах тухай” нормативыг баримтлан тооцооллоо.

“Тэрбум мод” үндэсний хөдөлгөөний хүрээнд бургас мод тарих ажлыг хэрэгжүүлэх бөгөөд тус хөтөлбөрийн дагуу жил бүр 10,000 ширхэг бургас мод тарьж, ашиглалтын 5 жилийн хугацаанд нийт 50,000 ширхэг бургас мод тарина. Тарьж буй бүх мод нь 3–4 настай суулгац байна.

Бургас: Тарилт эхлэхээс 1-2 долоо хоногийн өмнө саваа мөчрийг тайраадас болгон хэрчиж бэлтгэнэ. Саваа мөчрөөс тайраадас бэлтгэхдээ мөчрийн хайч буюу тусгайлан суурилуулсан мөчир тайрагчаар хэрчинэ. Мөчрийн тайраадасны урт нь Хангай, Хээрийн бүсэд 25-30 см байна. Тайраадас бүр 8-аас доошгүй ширхэг нахиатай байвал зохино. Тайраадасны бүдүүн нь 0.6-1.8 см байна. Саваа мөчрийн доод ба дунд хэсгээс тайраадсыг бэлтгэвэл илүү тохиромжтой.

Зураг 5. Саваа мөчрөөс тайраадас бэлтгэх арга

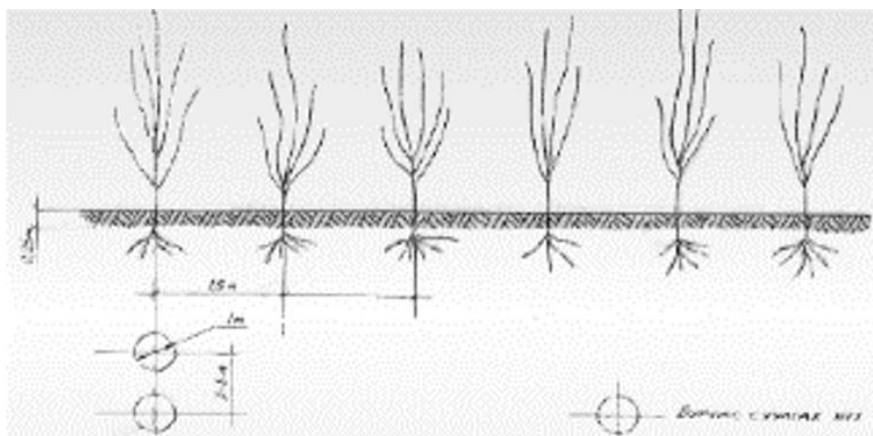
Мөчрийн тайраадсыг бэлтгэж суулгахаас нь өмнө 3-5 хоногийн туршид усанд хийж дэвтээнэ. Мөн өсөлт түргэсгэгч бодис гетеоауксины 0.01 хувийн уусмалд (150 мг) 15-24 цаг дэвтээвэл мөчрийн нахианы задралт хурдасна. Бургасны модожсон мөчрийн тайраадсыг тарихад зориулж талбайн хөрсний 30-35 см гүн хагалж боловсруулна. Бургас тарих талбайн хөрс нь тэгш, сэвсгэр, сийрэг, нягтарч бөөгнөрөөгүй, үрлэрхэг бүтэцтэй, хог ургамлаас бүрэн цэвэрлэгдсэн, суулгацын үндэсний систем зохих хэмжээндээ хүртэл хөгжих нөхцөлүүдийг хангасан байх шаардлагатай.

Бэлтгэсэн тайраадсыг хавар 4 сарын сүүлийн 10 хоногоос 5-р сарын сүүлч, намар 10 сарын 1-ээс 15-нд суулгаж болно.

Хүснэгт 14. Мөчрийн тайрдсыг тарих норм

Мөчрийн тайраадсыг 1 га талбайд тарих тоо хэмжээ					
№	Тайраадасны хоорондын зай /см/	Эгнээ хоорондын зай /см/, (мян.ш)			
		50	75	80	100
1	10	200.0	133.3	125.0	100.0
2	15	133.2	88.9	83.2	66.7
3	20	100.0	66.5	62.5	50.0
4	25	80.0	53.3	50.0	40.0
5	30	66.6	44.4	41.6	33.3
6	35	40.0	33.2	25.0	20.0

Мөчрийн тайраадсыг нүх ухаж суулгах юмуу эсвэл мөчир суулгагч царилаар суулгана. Мөчрийг суулгах үед хүрзийг 60° хүртэл налуу барьж гишгэх бөгөөд мөчрийн тайраадсыг газрын гадаргад нэг нахиа ил цухуйж байхаар суулгана. Бургасны суулгацыг хавар 4.25- 5.20-нд, намар 9.30-10.10 хүртэл хугацаанд суулгана. Суулгацыг суулгахад эгнээ ба ургамал хоорондын зайг зөв тогтоож шулуун шугамд байрлуулна. Бургасны суулгацын үндэсний хүзүүг газрын гадаргуугаас доош 10-15 см гүнд суулгана.

Зураг 6. Бургасны суулгацыг байрлуулах бүдүүвч зураг

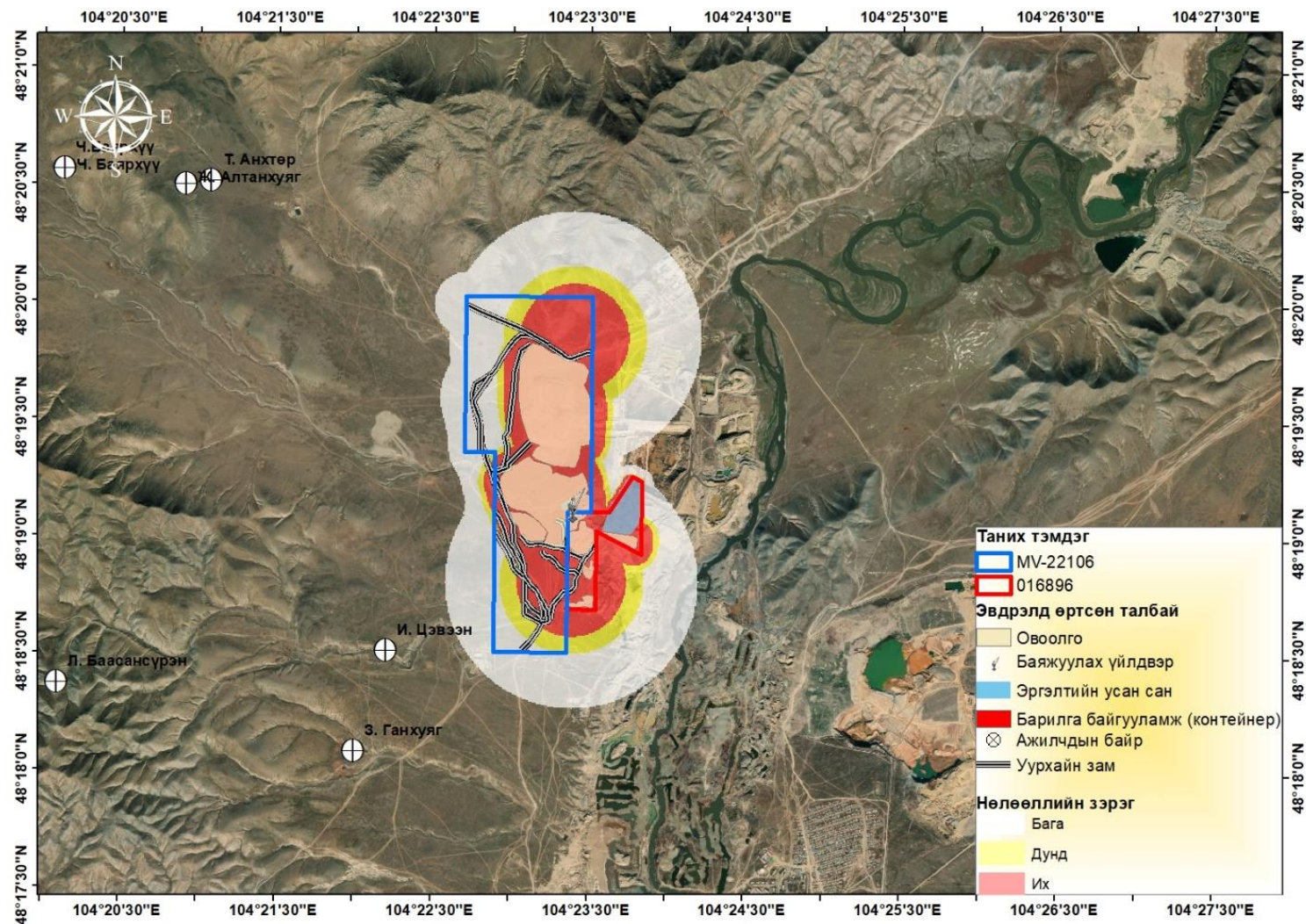
Суулгацыг суулгахаас өмнө 3-4 хоногийн өмнө ухсан нүхийг ханатал усална. Тайраадас суулгасан талбайн хөрсийг 5-р сард нэг удаа, 6-р сард 2-3 удаа, 7, 8-р сард 2 удаа 35-40 см гүнд нэвчүүлж усална. Усалгааны норм нь нэг га-д 500- 700 м3 ус орохоор тооцно.

Хүснэгт 15. Тэрбум мод үндэсний хөдөлгөөнд нэгдэж мод тарих ажлын зардлын тооцоо

Үзүүлэлт	Хэмжих нэгж	Тоо хэмжээ	Нэгж зардал	Нийт зардал/жил
Бургас	Ш	5000	1,500	7,500,000
Улиас	ш	5000	2,500	12,500,000
Хар шороо	Машин	2	1,000,000	0
Элс	Машин	1	500,000	
Бууц	Тн	60	10,000	
Био ялзмаг	Кг	60	20,000	
Тоног төхөөрөмж	Иж бүрдэл	1	130,000	20,000,000
Нийт				

4.5. Нүүлгэн шилжүүлэх нөхөн олговор олгох арга хэмжээний төлөвлөгөө

Уурхайн нөлөөллийн бүсийн дотор айл өрх байхгүй тул нүүлгэн шилжүүлэхтэй холбоотой ямар нэгэн арга хэмжээ авах шаардлагагүй. Харин нөлөөллийн бүсийн гадна хилийн заагаас хамгийн ойр байрлах айлууд нь иргэн И.Цэвээний өвөлжөө, хаваржаа 500 метрийн, иргэн З.Ганхуягийн өвөлжөө, хаваржаа 1100 метрийн зайд тус тус байрлаж байна.

Зураг 7. Төслийн талбай ойр орчим айл өрхүүд

4.6. Түүх соёлын өвийг хамгаалах арга хэмжээний төлөвлөгөө

Туулын зүүн дэнж нэртэй алтны шороон орд төслийн барилга байгууламжуудыг барьж байгуулах, тэдгээрийг ашиглахад Булган аймгийн Бүрэгхангай сумын нутаг дэвсгэрт буй улсын болон орон нутгийн тусгай хамгаалалттай газруудад шууд сөрөг нөлөөлөл байхгүй. Төслийн талбайд барилга байгууламжуудыг барьж байгуулах, төслийн үйл явцад ямар нэг түүх соёлын дурсгалын шинжтэй зүйл илрүүлсэн тохиолдолд Соёлын өвийг хамгаалах тухай хуулийн 17.11-ийн дагуу холбогдох байгууллага, албан тушаалтанд нэн даруй мэдэгдэх, боломжтой бол хамгаалах арга хэмжээ авах үүрэгтэй.

Хүснэгт 16. Түүх соёлын өвийг хамгаалах арга хэмжээний төлөвлөгөө

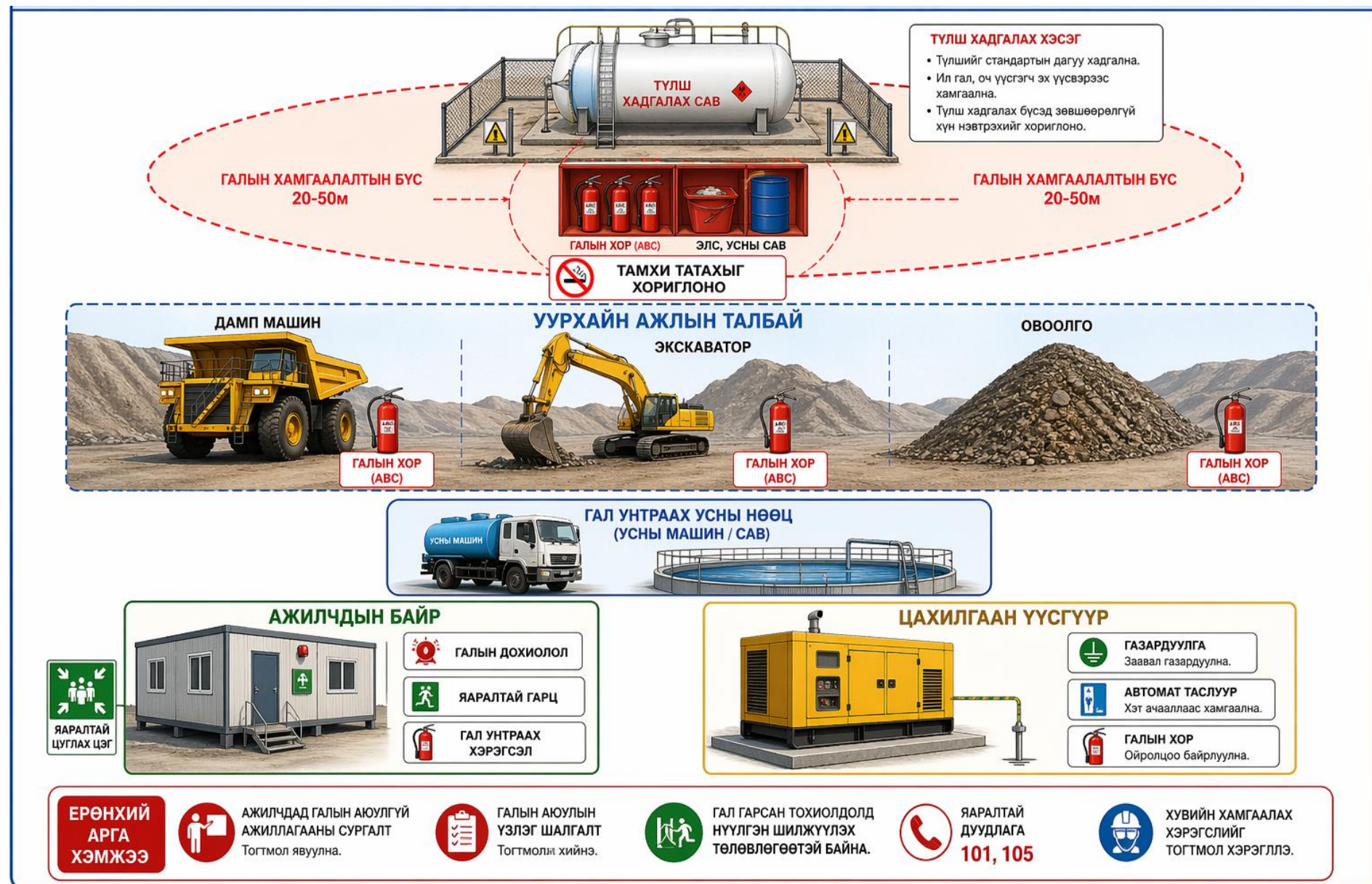
Нөлөөлөлд өртөх түүх соёлын өвүүд	Хамгаалах арга хэмжээ	Арга хэмжээний цар, хэмжээ	Нэгжийн өртөг	Нийт зардал, мян.төг	Хэрэгжүүлэх хугацаа ба давтамж	Баримтлах стандарт аргачлал
Шууд нөлөөлөлд өртөх соёлын өвүүд байхгүй	Төслийн үйл ажиллагааны явцад хийгдэх ухалт малталт, газар шорооны ажлын үед археологи, палеонтологийн олдвор илрэх тохиолдолд холбогдох хууль, журмын дагуу арга хэмжээг авч зохицуулалт хийх /Аймгийн Засаг даргын тамгын газарт мэдэгдэх/	Төслийн талбайд	500,000	500,000	Аливаа түүх, соёлын өв илрэх тухай бүр	“Түүх соёлын дурсгалт зүйлийг хамгаалах тухай” хууль
Нийт мян.төг				500,000		

4.7. Осол эрсдэлийн менежментийн төлөвлөгөө

Хүснэгт 17. Осол эрсдэлийн менежментийн төлөвлөгөөний зардал

№	Болзошгүй аюул осол, нөлөөлөл	Урьдчилан сэргийлэх, хамгаалах арга хэмжээ	Арга хэмжээний цар хэмжээ	Тоо хэмжээ	Нэгжийн зардал, төг	Нийт зардал, төг	Хэрэгжүүлэх хугацаа ба давтамж	Баримтлах эрх зүйн баримт бичиг
1	-Гэнэтийн осол аваар гарах, -Болзошгүй аюул, осол, саатал, техник технологийн шугам сүлжээний гэмтэл, -Галын гэнэтийн аюул үүсэх	Тээврийн хэрэгсэл, тоног төхөөрөмжийн аюулгүй байдлыг тогтмол шалгах, хянаж ажиллах	Тээврийн хэрэгсэл, тоног төхөөрөмж	-	-	200,000	2026	-Хөдөлмөрийн аюулгүй байдал, эрүүл ахуйн тухай хууль, -MNS 5390:2004, “ХАБЭА. Цахилгааны галын аюулгүй байдал. Ерөнхий шаардлага”
2		Галын болон болзошгүй аюул, ослоос урьдчилан сэргийлэх арга хэмжээний талаар сургалт зохион байгуулах	Уурхайн ажилчдад	1	-	500,000	2026-2030 он /жил бүр/	
3		Гал унтраах хэрэгслийг зохих газруудад байрлуулах	Уурхайн кемп орчимд	-		5,000,000	Ашиглалтын бүх жилд	
4		Гал түймрээс сэргийлэх талаар анхааруулга, санамжийн хуудас хийж шаардлагатай газруудад байрлуулах	Уурхайн кемп орчимд	-		100,000	2026 он	
5		Ослын үед авах арга хэмжээний төлөвлөгөөтэй байх /Гамшиг эрсдлийн үнэлгээг батлуулах/	Уурхайн удирдлага	-	-	100,000	2026-2030	
6		Ажиллагсдыг хөдөлмөр хамгааллын хэрэгслээр бүрэн хангах (өлмийний хамгаалалттай түрийтэй гутал, хамгаалалтын нүдний шил, дуулга, тоосны маск, ажлын бээлий гэх мэт)	Уурхайн ажилчид	115	200,000	4,600,000	2026-2030	

		Асгаралтын иж бүрдлийг түлш тос хадгалах хэсэг 2 ш, засварын цех 2 ш, түлш цэнэглэх цэгт 1 ш, хүнд машин техник бүрд 1ш		15		180,000	2026-2030	
7	Уурхайн далан сэтэрч эргэлтийн ус алдагдаж орчныг бохирдуулах	Далан, хаягдлын санг үер усны үед хальж урсахаас урьдчилан сэргийлэх, байнга тогтворжуулж эвдрэл үүсэхээс урьдчилан сэргийлэх, хяналт мониторинг хийх	Уурхайн удирдлага	-	-	Сөрөг нөлөөллийг бууруулах ажлын зардалд тусгасан	2026-2030	
Нийт						10,580,00		

Зураг 8. Галын аюулгүй арга хэмжээний зураг

4.8. Хог хаягдлын менежмент

Уурхайн үйл ажиллагаанаас үүсэх ахуйн гаралтай хатуу хог хаягдал нь голчлон ажиллагсдын амрах байр, гал тогоо, ажлын байр зэрэг үндсэн объектуудаас гардаг. Хог хаягдлын төвлөрсөн цэгийг салхины зонхилох чиглэлийг харгалзан тогтсон байршилд байгуулж, уурхайгаас гарах нийт хатуу хог хаягдлыг ангилан ялгах, овор хэмжээг багасгах арга хэмжээг хэрэгжүүлнэ.

Түүнчлэн төвлөрсөн аюултай хог хаягдлын талбай, засварын цех болон хүнд машин механизмын паркийн талбай тус бүрд шатах тослох материалын хаягдлыг түр хадгалах, ангилан цуглуулах зориулалтын цэг байгуулна. Цугларсан хаягдлыг холбогдох журам, стандартын дагуу хадгалж, аюултай хог хаягдал, химийн хорт бодис болон сав баглаа боодлын устгалын чиглэлээр үйл ажиллагаа эрхэлдэг мэргэжлийн байгууллагатай гэрээ байгуулан, эрх бүхий байгууллагаар тогтмол тээвэрлүүлж устгалд нийлүүлэх замаар байгаль орчинд үзүүлэх сөрөг нөлөөллийг бууруулна.

Хүснэгт 18. Хог хаягдлын менежментийн төлөвлөгөө

№	Хог хаягдлын ангилал	Сөрөг нөлөөллийг бууруулах арилгах, арга хэмжээ	Сөрөг нөлөөллийн хамрах хүрээ	Хэмжих нэгж	Нэгжийн зардал, төг	Тоо хэмжээ	Нийт зардал, төг /Ашиглалтын хугацаанд/	Хэрэгжүүлэх хугацаа	Баримтлах эрх зүйн баримт бичиг
1	Аюултай хог хаягдал	Төвлөрсөн аюултай хог хаягдлын талбай, засварын цех, хүнд машин механизмын парк талбай тус бүрт шатах тослох материалын хаягдал түр хадгалах, ангилан цуглуулах цэг байгуулж, цугларсан хаягдлыг холбогдох журам, стандартын дагуу хадгалан, аюултай хог хаягдал болон химийн хорт бодис, сав баглаа боодлын устгалын чиглэлээр үйл ажиллагаа эрхэлдэг “Түмэн Эгшиг” ХХК-тай гэрээ байгуулан эрх бүхий байгууллагаар тогтмол тээвэрлүүлж, устгалд нийлүүлнэ.	Хог хаягдал	ш	6,600,000	1	6,600,000	2026	-Хог хаягдлын тухай хууль /2017.05.12/ -MNS 5344:2011. Ахуйн хог хаягдлыг тээвэрлэхэд тавих ерөнхий шаардлага -Ариун цэврийн тухай хууль -Ахуйн болон үйлдвэрлэлийн хог хаягдлын тухай хууль

2	Хатуу хог хаягдлаас үүсэх орчны бохирдол	Хог хаягдлыг ангилан ялгах цэг байгуулах	Хог хаягдал	ш	1,800,000	1	1,800,000	2026	-Засгийн газрын 2018 оны 116 дугаар тогтоол “Аюултай хог хаягдлыг түр хадгалах, цуглуулах, тээвэрлэх, дахин боловсруулах, устгах болон бүртгэх, тайлагнах журам”, -Уул уурхай хүнд үйлдвэрийн сайдын 2020 оны 04 дугаар 27-ны өдрийн А/87 дугаар тушаал “Уул уурхайн олборлолт, боловсруулалтаас үүсэх хаягдлыг ангилах, цуглуулах, тээвэрлэх, дахин боловсруулах, сэргээн ашиглах, устгах журам”.
3		Хог хаягдлыг орон нутгаас заасан хогийн төвлөрсөн цэгт цаг тухай бүрд тээвэрлүүлэх, орон нутагтай хог хаягдлын гэрээ байгуулан үргэлжлүүлэн ажиллах	Хог хаягдал	-	100,000	Сард 2 удаа*3 сар	300,000	2026-2030	
4		Хог хаягдлыг ангилан ялган цуглуулж, хоёрдогч түүхий эд авах цэгт тушаах	Хог хаягдал	-	-	-	100,000	2026-2030	
5	Шингэн хаягдлаас үүсэх орчны бохирдол	Ажиллагсдын бие засах газар, бохирын цооногт ариутгал халдваргүйжүүлэлтийг тогтмол хийх	Бие засах газар, бохирын цооног	-	-	50,0*сард 2 удаа *3 сар	300,000	2026-2030	
Нийт							9,100,000		

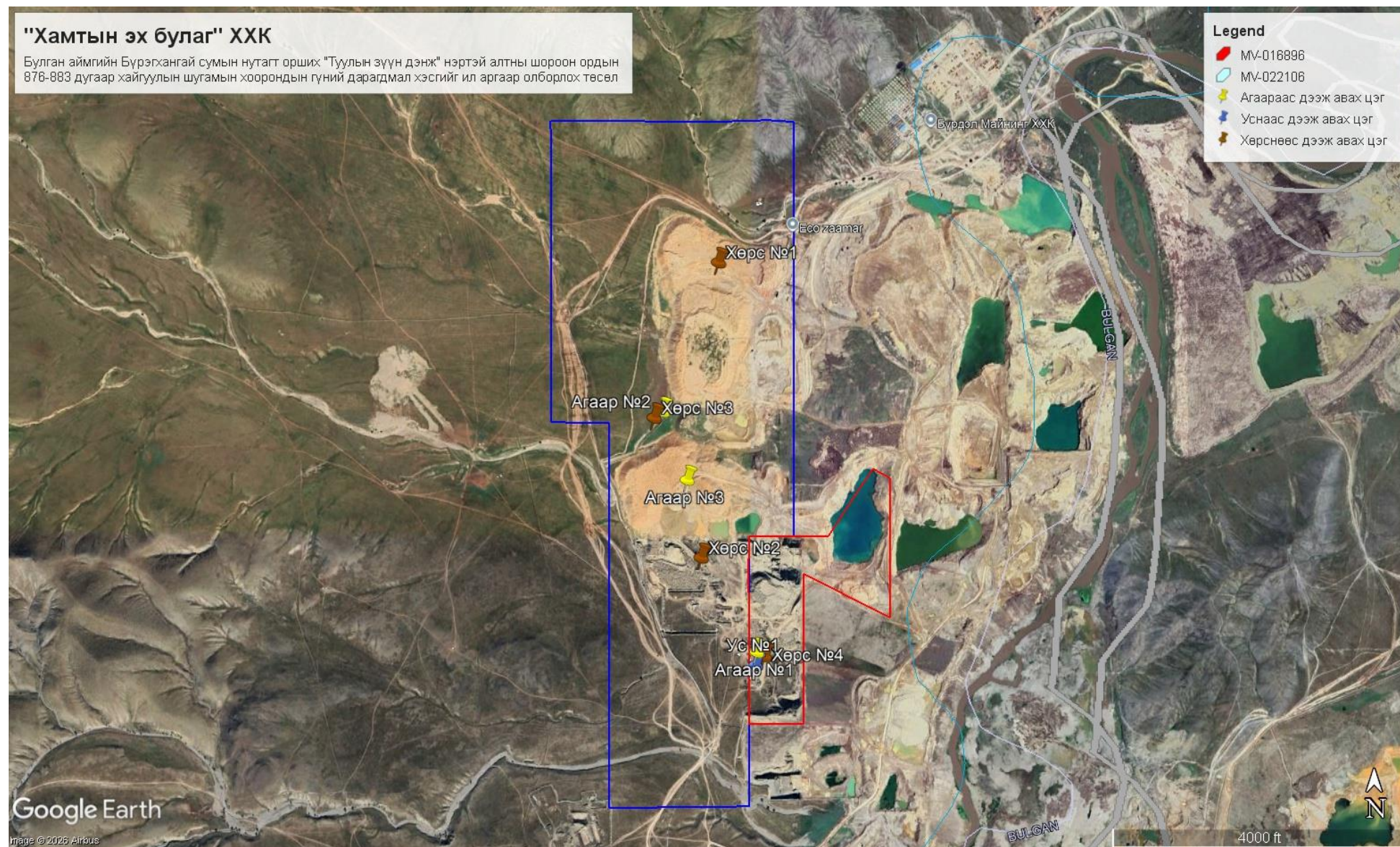
Зураг 9. Аюултай хог хаягдлын цэг байршлын ерөнхий схем

4.9. Орчны хяналт шинжилгээний хөтөлбөр

Хүснэгт 19. Орчны хяналт шинжилгээний хөтөлбөр

№	Хяналт шинжилгээ хийх үзүүлэлтүүд	Хяналтын цэгийн байршил	Хугацаа ба давтамж	Давтамжийн тоо	Нэгжийн зардал, төг	Нийт зардал, төг	Тайлбар	Баримтлах стандарт, арга, аргачлал
Агаарын чанар								
1	Агаарын тоосны (TSP, PM ₁₀ , PM _{2.5}) шинжилгээг мэргэжлийн байгууллагаар хийлгэх	-Ил уурхай, 104°23'8.89"E, 48°19'12.75"N -Дотоод тээврийн зам, 104°23'4.02"E, 48°19'21.85"N -Кемп орчмоос 104°23'22.86"E 48°18'49.80"N	Сард 2 удаа	3 цэг	50,000	50,000*3 цэг*2удаа*5сар =1,500,000	Мэргэжлийн байгууллагаар хийлгэх	-MNS 4585:2025 Агаарын чанар. Техникийн ерөнхий шаардлага, -MNS 3383:1982. Агаар мандал. Бохирдуулагчийн эх үүсвэрийг тодорхойлох -MNS 3384:1982 Сорьц авахад тавих ерөнхий шаардлага, -MNS 4048:1988 Тоосны хэмжээг тодорхойлох жингийн арга
Хөрс								
1	Хөрсний химийн болон физик үндсэн шинж чанар (Ялзмаг, урвалын орчин, карбонат, нитрат, фосфор, кали, давсжилт, чулуужилт, механик бүрэлдэхүүн, эзлэхүүн жин зэрэг үзүүлэлтүүд) -Хөрсний хүнд металл. кадми, хром, кобальт, зэс, хар тугалга, мангани, никель, цайр	-Ил уурхай, 104°23'15.16"E, 48°19'41.70"N -Хөрсний овоолго, 104°23'11.69"E, 48°19'2.39"N -Дотоод тээврийн зам, 104°23'2.28"E, 48°19'21.02"N -Кемп орчмоос 104°23'24.40"E, 48°18'49.27"N	Сард 2 удаа	4 цэг	Хөрсний агрохи-мийн шинжилгээ 1дээж-20,000, хүнд металлын шинжилгээ 1дээж-45,000	65,000*4 цэг*2 удаа*5 сар=2,600,000	Итгэмжлэгдсэн хөрсний лабораторид шинжлүүлэх.	-MNS 3307:1991, MNS 3308:1991 Хөрс. Хөрсний химийн элементүүдийн нийт хэмжээг тодорхойлох арга, -MNS 3309:1991 Хөрс. Хөрсний хялбар уусдаг давсны химийн найрлагыг тодорхойлох арга, -MNS 4006:1987 Хөрс. Хөдөлгөөнт фосфор, калийг тодорхойлох арга -MNS 3298:1991 Хөрс. Шинжилгээнд дээж авахад тавигдах ерөнхий шаардлага, -MNS ISO 11047:2001 Хөрсний чанар. Хөрсний усан орчны хандмалд

№	Хяналт шинжилгээ хийх үзүүлэлтүүд	Хяналтын цэгийн байршил	Хугацаа ба давтамж	Давтамжийн тоо	Нэгжийн зардал, төг	Нийт зардал, төг	Тайлбар	Баримтлах стандарт, арга, аргачлал
								кадми, хром, кобальт, зэс, хар тугалга, мангани, никель, цайрыг тодорхойлох.
Усны чанар								
1	Усны ерөнхий химийн шинжилгээ, рН, TDS (нийт ууссан давс), нийт хатуулаг (CaCO ₃), ууссан хүчилтөрөгч, БХХ, ХХХ, Ca, Mg, Na, K, SO ₄ , NO ₂ , NO ₃ , NH ₄ -ны агууламж, амт, үнэр, өнгө	Унд ахуйн усыг хангаж буй гэрээт гүний худгийн уснаас 104°23'22.58"E, 48°18'48.06"N	Сард нэг удаа	Зөөврийн ус	Усны ерөнхий шинжилгээ 46,000	46,000*1 удаа*5 сар=230,000	Усны итгэмжлэгдсэн лабораториор шинжлүүлэх	-MNS (ISO) 4867:1999 Усны чанар. Дээжийг боловсруулах, хадгалах зөвлөмж, -MNS 4586:1998 Усан орчны чанарын үзүүлэлт. Ерөнхий шаардлага, -MNS (ISO) 5667-14:2000 Гадаад орчны уснаас сорьц авах болон тээвэрлэх, гарын авлагын зөвлөмж, -MNS 13.060.50 Усны чанарын стандарт
2	Бохир усны хүнд металлын шинжилгээ	Тунаах нуураас	Сард нэг удаа	1 цэг	Усны хүнд металлын шинжилгээ 65,000	65,000*1 удаа*5 сар/нэг жилд ажиллах сар=325,000		-MNS 0900 : 2005 Ундны ус. Эрүүл Усны түвшин (газрын гадаргаас ахуйн шаардлага, түүнд тавих хяналт.
Нийт						4,655,000		

Зураг 10. Мониторингийн цэгийн байршил

4.10. Тухайн жилийн байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөг хэрэгжүүлэх удирдлага зохион байгуулалтын төлөвлөгөө

Хүснэгт 20. Тухайн жилийн байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөг хэрэгжүүлэх удирдлага зохион байгуулалтын төлөвлөгөөний зардал

№	Төлөвлөсөн арга хэмжээ	Урьдчилан тооцсон Төсөв төг	Хэрэгжүүлэх хуваарь			Хариуцсан албан тушаалтан	Тайлбар
			Ашиглалтын хугацаанд				
			6-р сар	7-р сар	8-р сар		
1	Байгаль орчныг хамгаалах талаар сургалтыг жилд нэг удаа зохион байгуулах, холбогдох байгаль хамгаалагч нартай харилцан холбоотой ажиллах	200,000	+			Уурхайн удирдлага	Байгаль орчныг хамгаалах, сөрөг нөлөөллийг бууруулж ажиллах тухай ойлголттой байх хэрэгтэй.
2	Ажиллагсдыг жилд 1 удаа эрүүл мэндийн үзлэгт хамруулах	115 хүн * 50,0= 5,750,000		+			Ажилчдыг эрүүл мэндийн үзлэгт хамруулж байх шаардлагатай.
3	Орон нутагтай нийгмийн хариуцлагын гэрээний дагуу хамтран ажиллах	Үйл ажиллагааны зардалд орсон	+	+	+		Орон нутагтай нийгмийн хариуцлагын гэрээ байгуулан ажиллах
Нийт			5,950,000				

4.11. Тухайн жилийн байгаль орчныг хамгаалах төлөвлөгөөний биелэлтийг нөлөөллийн бүсийн оршин суугчдад тайлагнах төлөвлөгөө

Хүснэгт 21. Тухайн жилийн байгаль орчныг хамгаалах төлөвлөгөөний биелэлтийг нөлөөллийн бүсийн оршин суугчдад тайлагнах төлөвлөгөөний зардал

№	БОМТ, БОМТ-ний хэрэгжилтийг тайлагнах оролцогч талууд	Тайлагнах хэлбэр	Мэдээллийн агуулга	Зохион байгуулах хугацааны тов	Тайлагнах зардал, төг	Хариуцан зохион байгуулах албан тушаалтан/ажилтан	Зохион байгуулах газар
1	Булган аймгийн, Бүрэгхангай сум	Уулзалт, санал асуулга, тайлан хэлбэрээр	БОМТ-ний хэрэгжилтийг тайлагнах	11-р сард	-	Уурхайн удирдлага	Булган аймаг, Бүрэгхангай сум
2	Булган аймгийн БОАЖГазар, БОАЖЯ-ны ХБОБНУГ-т.	Тайлан хэлбэрээр, албан бичиг	БОМТ, БОМТ-ний хэрэгжилтийн тайлан болон тайланг хүлээн авсан актыг хүргүүлэх	1-р улирал,			БОМТ, БОМТ-ний хэрэгжилтийн тайлан болон тайланг хүлээн авсан актыг хүргүүлэх
3	Байгаль орчны хяналтын улсын байцаагч, орон нутгийн байцаагч, Бүх шатны засаг дарга, байгаль орчны төрийн бус байгууллага	Танилцуулж тайлагнах	БОМТ-ний хэрэгжилтийн талаар	Улирал тутам буюу 7, 11 сард	-	Уурхайн удирдлага	Засаг даргын тамгын газар

4.12. Байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөний нийт зардал

Хүснэгт 22. Байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөний нийт зардал

№	Хэрэгжүүлэх арга хэмжээ	2026 он мян.төг
1	Сөрөг нөлөөллийг бууруулах арга хэмжээний төлөвлөгөө	41,002,800
2	Нөхөн сэргээлтийн төлөвлөгөө	30,960,000
3	Тэр бум мод үндэсний хөтөлбөр	20,000,000
4	Биологийн олон янз байдлын дүйцүүлэн хамгаалах арга хэмжээний төлөвлөгөө	20,260,000
5	Нүүлгэн шилжүүлэх нөхөн олговор олгох арга хэмжээний төлөвлөгөө	0
6	Түүх, соёлын өвийг хамгаалах арга хэмжээний төлөвлөгөө	500,000
7	Осол эрсдэлийн менежментийн төлөвлөгөө	10,680,000
8	Хог хаягдлын менежментийн төлөвлөгөө	9,100,000
9	Орчны хяналт шинжилгээний хөтөлбөр	4,655,000
10	Удирдлага зохион байгуулалтын төлөвлөгөө	5,950,000
11	БОМТ-ий хэрэгжилтийг нөлөөлөлд өртөгч оршин суугчид, оролцогч талуудад тайлагнах хуваарь	0
Нийт		143,107,800

“Хамтын эх булаг” ХХК нь 2026 оны Байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөнд **143,107,800** төгрөг зарцуулахаар төлөвлөөд байна. Байгаль орчныг хамгаалах, нөхөн сэргээлтийн барьцаа мөнгө болгож **71,553,900** төгрөгийг Байгаль орчинд нөлөөлөх байдлын үнэлгээний тухай хуулийн 9 дүгээр зүйлийн 9, 15 дахь заалтад зааснаар Байгаль орчин, ногоон хөгжлийн сайдын 2019 оны 10 дугаар сарын 29-ны өдрийн А/618 тоот тушаалын дагуу Байгаль орчныг хамгаалах, нөхөн сэргээлтийн баталгааны тусгай дансанд байршуулна.